GMINA WRĘCZYCA WIELKA
ul. Sienkiewicza 1
42-130 Wręczyca Wielka

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY WRĘCZYCA WIELKA

ENVITERM S.C.
ul. Szwedzka 2, 42-612 Tarnowskie Góry
NIP 6452551931 REGON 367531084
www.enviterm.pl
+48 694 522 645 biuro@enviterm.pl

ZESPÓŁ WYKONAWCZY:
Dominika Ziaja
Dawid Zielonka
Elżbieta Maks

Sierpień 2025

Spis treści

Wprowadzenie 5
Metodologia procesu opracowania dokumentu 6
Diagnoza 10
Analiza danych zastanych 10
Ogólna charakterystyka Gminy Wręczyca Wielka 10
Strefa społeczna 15
Strefa gospodarcza 21
Strefa środowiskowa 21
Strefa przestrzenno-funkcjonalna i sfera techniczna 24
Analiza wskaźnikowa 25
Sfera społeczna 25
Sfera gospodarcza 35
Sfera środowiskowa 38
Sfera przestrzenno-funkcjonalna 41
Sfera techniczna 42
Obszary zdegradowane 45
Obszary rewitalizacji 49
Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji 49
Wyniki badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w Gminie Wręczyca Wielka 53
Obszary problemowe wskazane przez respondentów badania 53
Propozycje działań rewitalizacyjnych wśród badanych 55
Potencjał obszaru rewitalizacji wśród badanych 55
Analiza SWOT obszaru rewitalizacji 56
Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 57
Cele rewitalizacji oraz kierunki działań 58
Zgodność programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi 59
Projekty rewitalizacyjne 63
Szacowane ramy finansowe 72
Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych 75
Mechanizmy włączania różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji 77
System wdrażania 80
Struktura zarządzania GPR 80
System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu 82
Niezbędne zmiany w uchwałach 85
Wskazanie co do zasadności i konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji 86

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i miejscowości w Gminie Wręczyca Wielka 8
Tabela 2 Wskaźniki dla Gminy Wręczyca Wielka 9
Tabela 3 Krótka charakterystyka poszczególnych miejscowości jako jednostek badawczych .. 11
Tabela 4 Liczba wszystkich wykroczeń na terenie Gminy Wręczyca Wielka w kolejnych latach 17
Tabela 5 Liczba przestępstw na terenie Gminy Wręczyca Wielka w kolejnych latach 18
Tabela 6 Dane dot. osób w trudnej sytuacji życiowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka korzystających z pomocy społecznej w latach 2020- 2024 20
Tabela 7 Dane dot. osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kłobucku w latach 2020- 2024..... 21
Tabela 8 Wyniki analizy sfery społecznej dla przyjętych wskaźników analizy 27
Tabela 9 Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2023 r..... 33
Tabela 10 Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2024 r. 34
Tabela 11 Wyniki analizy sfery gospodarczej dla przyjętych wskaźników analizy 36
Tabela 12 Wyniki analizy sfery środowiskowej dla przyjętych wskaźników analizy..... 39
Tabela 13 Wyniki analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla przyjętych wskaźników analizy 41
Tabela 14 Wyniki analizy sfery technicznej dla przyjętych wskaźników analizy..... 43
Tabela 15 Wyniki analizy dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego 46
Tabela 16 Dane ustawowe dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji 49
Tabela 17 Natężenie poszczególnych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji 54
Tabela 18 Ocena poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji..... 54
Tabela 19 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji..... 57
Tabela 20 Zgodność celów programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi..... 59
Tabela 21 Projekty podstawowe rewitalizacyjne..... 65
Tabela 22 Opis projektów podstawowych rewitalizacji 66
Tabela 23 Opis projektów uzupełniających..... 70
Tabela 24 Tabela finansowa projektów podstawowych rewitalizacji..... 74
Tabela 25 Tabela finansowa projektów uzupełniających proces rewitalizacji 74
Tabela 26 Zestawienie planowanych przedsięwzięć z celami szczegółowymi 77
Tabela 27 Struktura zarządzania GPR..... 80
Tabela 28 Harmonogram procesu rewitalizacji 81
Tabela 29 Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających..... 81
Tabela 30 Wskaźniki realizacji GPR..... 84
Tabela 31 Wzór karty monitorującej GPR 85

Rysunek 1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka..... 14
Rysunek 2 Miejscowości w Gminie Wręczyca Wielka 15
Rysunek 3 Obszar zdegradowany zobrazowany na mapie jako wynik wizualny diagnozy 48

Wprowadzenie

Podstawę formalno-prawną dla prowadzenia procesu rewitalizacji przez gminę, w zakresie swoich właściwości, stanowi Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278). Zgodnie z ww. ustawą przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Rada Gminy wyznacza, w drodze uchwały z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta, obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji. Do wniosku załącza się ponadto diagnozę potwierdzającą spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia.

Przedmiotowy dokument obejmuje diagnozę Gminy Wręczyca Wielka, która służy zidentyfikowaniu obszarów Gminy w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Analiza obejmuje cały obszar Gminy Wręczyca Wielka w podziale na jednostki analityczne. Analiza przeprowadzona została w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Diagnoza stanowi podstawę do podjęcia przez Radę Gminy uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Wręczyca Wielka, dla którego sporządzony zostanie Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka (GPR).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka zostanie wówczas przygotowany tak, aby precyzyjnie zidentyfikować potrzeby w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych w sferze społecznej, ekonomicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej celem dalszego przeznaczenia środków finansowych na działania w tym zakresie.

Na potrzeby tworzenia niniejszego dokumentu przyjęto definicję rewitalizacji, która interpretuje rewitalizację jako kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzennofunkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Celem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka będzie wyprowadzenie ze stanu kryzysowego wskazanych obszarów rewitalizacji poprzez wdrożenie programu rewitalizacji, który zapewni przeciwdziałanie wykluczeniu i marginalizacji wyznaczonych obszarów oraz polepszy jakość życia mieszkańców.

Prace nad przygotowaniem ww. dokumentu składać się będą z trzech etapów:
- przygotowania,
- diagnozowania,
- projektowania.

Opracowanie niniejszej Diagnozy stanowi kluczowy etap do dalszego opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka. Podczas diagnozowania wykorzystano najbardziej aktualne dostępne dane statystyczne dotyczące sytuacji Gminy Wręczyca Wielka.

Dołożono wszelkich starań, aby wytyczone cele i działania były spójne z dokumentami strategicznymi Gminy Wręczyca Wielka oraz z dokumentami wyższego rzędu.

Metodologia procesu opracowania dokumentu

Metodologia zastosowana w trakcie opracowywania Diagnozy uwzględniła kluczową dla zapewnienia trafności i rzetelności prowadzonych działań badawczych zasadę triangulacji, rozumianą, jako różnorodność technik analizy i gromadzenia informacji. Pozwoliło to lepiej poznać i zrozumieć badane problemy oraz stworzyło możliwość dokonania odniesień i porównań. Powstał w ten sposób szerszy materiał badawczy do oceny i wnioskowania, a to pozwoliło na sporządzenie analizy możliwie obiektywnej, uwzględniającej punkty widzenia wielu różnych potencjalnych grup interesariuszy dla dalszego etapu prac nad dokumentem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka.

Diagnoza obejmuje:
- analizę danych zastanych,
- analizę wskaźnikową,
- analizę kartograficzną,
- syntetyczny wskaźnik Perkala,
- analizę jakościową.

Powyższe umożliwia:
- delimitację obszaru zdegradowanego,
- delimitację obszaru rewitalizacji.

Kolejnym etapem będą:
- konsultacje społeczne dla ww. obszarów,
- opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka,
- konsultacje społeczne dla ww. programu.

Analiza danych zastanych

Pierwszym elementem, który ma na celu określenie obszarów zdegradowanych jest analiza danych zastanych (desk research), która definiowana jest jako analiza dokumentów projektowych, prawnych, sprawozdań i innych materiałów źródłowych, która stanowić będzie bazę dla dalszych rozważań oraz ustaleń związanych z realizacją dalszych etapów badania. Analizie poddane zostały dane dotyczące pięciu sfer:
- sfery społecznej,
- sfery gospodarczej,
- sfery środowiskowej,
- sfery przestrzenno-funkcjonalnej,
- sfery technicznej.

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji dane te są wyznacznikami stanu kryzysowego i określają obszary zdegradowane.

Analiza wskaźnikowa

W celu określenia obszarów zdegradowanych oraz obszarów rewitalizacji opracowany został zestaw wskaźników, na który składały się zarówno wskaźniki sfery społecznej (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału

społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym) jak i z pozostałych sfer tj. ze sfery gospodarczej, sfery środowiskowej, sfery przestrzenno-funkcjonalnej oraz sfery technicznej. Należy zaznaczyć, iż analiza wskaźnikowa przeprowadzona została przy uwzględnieniu podziału Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości, co umożliwiło wytypowanie obszarów wymagających interwencji.

Analiza kartograficzna

Kolejnym etapem procesu była analiza kartograficzna, która jest metodą umożliwiającą analizę przestrzenną (np. na poziomie podregionów, województw), dzięki wykorzystaniu zobrazowań kartograficznych w postaci map. Ponadto metoda kartograficzna pozwala na prezentowanie zjawisk w przestrzeni za pomocą diagramów, których rozmiary są odmienne dla poszczególnych wielkości zjawiska. W niniejszym opracowaniu analiza kartograficzna przeprowadzona została na poziomie kolejnych miejscowości Gminy Wręczyca Wielka, co umożliwiło na precyzyjne i jednoznaczne wskazanie obszarów, które należy poddać interwencji. Zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji mapa została przygotowana w skali co najmniej 1:5000 oraz przedstawia granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Syntetyczny wskaźnik Perkala

Syntetyczny wskaźnik Perkala to jedna z metod porządkowania liniowego. Metoda ta charakteryzuje się układaniem cech/wartości w kolejności, co pozwala porównywać badane cechy/wartości i hierarchizować je względem siebie. Syntetyczny wskaźnik Perkala daje możliwość zestawiania każdego pojedynczego miernika przy jednoczesnym otrzymaniu całościowego wskaźnika oceny społeczno-gospodarczej. Zastosowanie syntetycznego wskaźnika Perkala w niniejszym opracowaniu pozwoliło na obiektywne porównywanie obszarów przestrzennych (miejscowości) i sfer problemowych podlegających diagnozie, a tym samym precyzyjne i jednoznaczne wskazanie obszarów wymagających interwencji.

Obliczenie syntetycznego wskaźnika Perkala poprzedzone zostało standaryzacją. Wskaźniki uzyskane w trakcie pierwszej fazy tworzenia diagnozy (dane pozyskane od instytucji/organizacji) poddane zostały procesom standaryzacyjnym, które należą do jednego z rodzajów normalizacji. Zabieg ten na zmiennych statystycznych pozwala na osiągnięcie optymalnego uporządkowania oraz zmniejszenia zróżnicowania w danym obszarze. W procesie standaryzacji danych użyto następujących wzorów:

Standaryzacja dla stymulant - wskaźniki, dla których wyższa wartość oznacza obszar zdegradowany:

$$z_{ij} = \frac{x_{ij} - min_{i(xij)}}{max_{i(xij)} - min_{i(xij)}}, \quad (i = 1, \dots, n;\ j = 1, \dots, m)$$

Stymulacja dla destymulant - wskaźniki, dla których niższa wartość oznacza obszar zdegradowany:

$$z_{ij} = \frac{max_{i(xij)} - x_{ij}}{max_{i(xij)} - min_{i(xij)}}, \quad (i = 1, \dots, n;\ j = 1, \dots, m)$$

z_{ij-} – wartość zestandaryzowana cechy j dla miejscowości i,
x_{ij}– wartość cechy j w badanej jednostce przestrzennej i.

Na podstawie zestandaryzowanych danych możliwe było obliczenie syntetycznych wskaźników

w każdym z badanych obszarów.

Na potrzeby opracowania jednolitej diagnozy przyjęto następującą interpretację:

Wyższa wartość wskaźnika syntetycznego obrazuje stan kryzysowy w jednostce ewidencyjnej.

Delimitacja obszarów zdegradowanych

Delimitacji obszarów zdegradowanych dokonano przy uwzględnieniu podziału terytorialnego Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości. W poniższej tabeli zaprezentowano listę miejscowości, które poddane zostały analizie, ponadto zamieszczono dane dotyczące liczby mieszkańców za ostatnie dwa zamknięte lata:

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i miejscowości w Gminie Wręczyca Wielka

		Stan ludności		Powierzchnia
		31.12.2023	31.12.2024	[ha]
1	Bieżeń	734	745	437
2	Borowe	1027	1025	333
3	Bór Zapilski	387	384	68
4	Brzezinki	105	105	57
5	Czarna Wieś	546	543	406
6	Długi Kąt	483	480	452
7	Golce	337	334	227
8	Grodzisko	838	860	406
9	Hutka	594	583	566
10	Jezioro	391	391	144
11	Kalej	1816	1823	990
12	Klepaczka	398	395	506
13	Kuleje	634	634	459
14	Nowiny	316	311	245
15	Pierzchno	376	386	353
16	Piła I	301	304	263
17	Piła II	292	291	236
18	Puszczew	663	644	272
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	925	909	603
20	Truskolasy	1982	1977	1253
21	Węglowice	331	338	148
22	Wręczyca Mała	617	610	680
23	Wręczyca Wielka	2756	2771	680
24	Wydra	200	192	81
25	Zamłynie	306	304	310
		17355	**17339**	**10175**

Źródło: opracowanie własne

Na potrzeby opracowania diagnozy Gminy Wręczyca Wielka, przygotowano zestaw kilkudziesięciu wskaźników, które podzielano na pięć sfer. Pierwszą sferą są zjawiska społeczne tj. bezrobocie, ubóstwo, przestępczość bezpieczeństwo, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu społecznym, itp. Ponadto zgodnie

z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji, w ramach opracowania zostaną wzięte pod uwagę sfera gospodarcza, sfera środowiskowa, sfera przestrzenno-funkcjonalna, sfera techniczna.

Dla każdej z pięciu sfer (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej) wartością referencyjną będzie średnia wartość wskaźnika dla Gminy Wręczyca Wielka. We wszystkich miejscowościach, w których wartość wskaźnika przebroczyła wartość referencyjną, zdiagnozowano stan kryzysowy.

Tabela 2 Wskaźniki dla Gminy Wręczyca Wielka

Wskaźniki w sferze społecznej	
1	Stan ludności
2	Ludność w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
3	Ludność w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
4	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
5	Liczba osób w gospodarstwie domowym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
6	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na ubóstwo
7	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na bezrobocie
8	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na niepełnosprawność
9	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na długotrwałą chorobę
10	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
11	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na alkoholizm
12	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców
13	Liczba wypadków i kolizji drogowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców
14	Frekwencja w wyborach
15	Ludność z wykształceniem zasadniczym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
16	Ludność z wykształceniem wyższym w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Wskaźniki w sferze gospodarczej	
17	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
18	Liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
19	Liczba nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców
Wskaźniki w sferze środowiskowej	
20	Udział procentowy budynków generujących tzw. niskie emisje
21	Liczba złożonych wniosków w ramach programu CZYSTE POWIETRZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców
22	Formy ochrony przyrody
23	Bezpośrednie sąsiedztwo w pobliżu dróg o zasięgu co najmniej wojewódzkim
Wskaźniki w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	

24	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
25	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej
26	Liczba mieszkań oddanych do użytku
27	Powierzchnia mieszkań oddanych do użytku
Wskaźniki w sferze technicznej	
28	Liczba budynków o wartościach kulturowych
29	Udział procentowy budynków wymagających remontu (szacunek)

Źródło: opracowanie własne

Delimitacja obszarów rewitalizacyjnych

Obszar rewitalizacji wyznaczony został na obszarach, na których zdiagnozowano stan kryzysowy z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z czterech sfer (gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Ponadto w trakcie delimitacji obszaru rewitalizacji uwzględniono znaczenie obszaru dla rozwoju lokalnego.

Wyznaczenie obszarów rewitalizacji oparte zostało na analizie danych zastanych, analizie wskaźnikowej. Zastosowanie różnych metod badawczych pozwoliło uzupełnić informacje zdobyte jedną metodą - innymi. Sytuacja taka jest korzystna z punktu widzenia weryfikacji i pogłębienia danych. Powstał w ten sposób szerszy materiał do oceny i wnioskowania, a to pozwoliło na sporządzenie analizy możliwie obiektywnej, uwzględniającej różne punkty widzenia grup możliwych w przyszłości zainteresowanych rewitalizacją.

Diagnoza

Analiza danych zastanych

Ogólna charakterystyka Gminy Wręczyca Wielka

Gmina Wręczyca Wielka jest położona w północnozachodniej części województwa śląskiego, na zachód od Częstochowy. W granicach województwa śląskiego, do którego gmina należy, graniczy z miejscowościami z powiatu częstochowskiego: Blachownią, Częstochową, z gminami: Kłobuck, Opatów, Panki, Przystajń z powiatu kłobuckiego oraz gminą Herby z powiatu lublinieckiego.

W obrębie administracyjnym gminy znajduje się 28 sołectw, należą do nich: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka I, Wręczyca Wielka II, Truskolasy I, Truskolasy II, Wydra, Zamłynie. Obszar gminy skupia 26 miejscowości: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Grodzisko, Hutka, Jezioro, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Nowa Szarlejka, Pierzchno, Piła Pierwsza, Piła Druga, Puszczew, Szarlejka, Węglowice, Wręczyca Mała, Wręczyca Wielka, Truskolasy, Wydra, Zamłynie.

Największy udział w powierzchni gminy stanowią użytki rolne zajmujące nieco ponad połowę analizowanego obszaru. Na drugim miejscu uplasowały się użytki leśne i zadrzewienia zajmujące nieco ponad 1/3 powierzchni gminy. Ostatnią grupą są grunty zabudowane i zurbanizowane stanowiące mniej niż 10%. Na podstawie powyższych danych gminę Wręczyca Wielka zdefiniować można jako typowo rolniczą.

W przestrzeni Gminy Wręczyca Wielka dominują grunty leśne i użytki rolne. Gmina zajmuje powierzchnię 148 km^2 (z czego około 54% stanowią użytki rolne) i liczy około 17 339 mieszkańców.

Krótką charakterystykę poszczególnych miejscowości prezentuje poniższa tabela:

Tabela 3 Krótka charakterystyka poszczególnych miejscowości jako jednostek badawczych

	Miejscowości	Krótka charakterystyka
1	Bieżeń	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – szkoła, remiza strażacka oraz nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Zabudowa produkcyjna - regeneracja części samochodowych, tartak.
2	Borowe	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Nieliczna zabudowa rekreacyjna. Usługi – szkoła, przedszkole, remiza strażacka, boisko, klub sportowy, sklepy. Zabudowa produkcyjna - masarnia, ubojnia, produkcja mączki kostnej, tartak.
3	Bór Zapilski	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – kościół, nieliczne sklepy, skład opału.
4	Brzezinki	Niewielka osada, z przyuliczną zabudową zagrodową i uzupełniającą zabudową mieszkaniową i rekreacyjną.
5	Czarna Wieś	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa (w tym w formie zabudowy osiedlowej) z uzupełniającą zabudową zagrodową. Usługi - remiza strażacka, cmentarz, stacja paliw, sklepy. Istnieją zakłady rzemieślnicze i produkcyjne (w tym recykling pojazdów). Prowadzona jest eksploatacja piasku.
6	Długi Kąt	Występuje zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa oraz zabudowa rekreacyjna i agroturystyka. Usługi - remiza strażacka, kaplica, sklep oraz nieliczne usługi i rzemiosło na działkach z zabudową mieszkaniową. Istnieje niewielka ferma.
7	Golce	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi – remiza strażacka, boisko, klub sportowy, fizjoterapia . Pojedyncze zakłady rzemieślnicze. Na uboczu hałda poeksploatacyjna z dużymi terenami produkcyjnymi.
8	Grodzisko	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, z uzupełniającymi usługami. W trakcie realizacji osiedle zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Usługi - szkoła, remiza strażacka, kościół, cmentarz, sklepy. Istnieją tereny usługowo-produkcyjne. Duży teren po eksploatacji gliny, z zakładem produkcyjno-handlowym.
9	Hutka	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi – warsztaty terapii zajęciowej (w budynku po szkole), przedszkole, remiza strażacka, sklepy. Pojedynczy zakład produkcyjny. Duże tereny eksploatacji piasków.
10	Jezioro	Przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca zabudowa mieszkaniowa. Występuje liczna zabudowa rekreacyjna. Usługi - boisko, klub sportowy, nieliczne sklepy. Istniejąca leśniczówka.
11	Kalej	Dominuje zabudowa przyuliczna mieszkaniowa i zagrodowa. W trakcie realizacji osiedla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Ukształtowane centrum usługowe. Usługi – szkoła, przedszkole, ośrodek zdrowia, remiza, boisko, kościół, cmentarz, liczne sklepy. Występują usługi i rzemiosło, w tym na działkach z zabudową mieszkaniową. Przy drodze wojewódzkiej hałda poeksploatacyjna z terenami produkcyjnymi i zabudową wielorodzinną.
12	Klepaczka	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka. Zabudowa produkcyjna - w budynku po szkole. Na uboczu radiowo-telewizyjne centrum nadawcze.

13	Kuleje	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i uzupełniająca zabudowa zagrodowa. Nieliczna zabudowa rekreacyjna. Usługi – szkoła, remiza strażacka, kościół, sklepy.
14	Nowiny	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka, skład opału.
15	Pierzchno	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. W trakcie realizacji osiedle zabudowy mieszkaniowej. Występuje zabudowa mieszkaniowa o charakterze rezydencjonalnym. Istnieje leśniczówka oraz zabudowa agroturystyczna. Usługi - remiza strażacka, nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Na uboczu teren po eksploatacji piasku. Przy drodze krajowej duża wytwórnia pasz.
16	Piła I	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca mieszkaniowa. Usługi - przedszkole, remiza, kaplica. Nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Istniejący zalew „Gazdówka” na rzece Pankówce.
17	Piła II	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i uzupełniająca mieszkaniowa. Usługi - boisko, cmentarz. Nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową.
18	Puszczew	Dominująca przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi – sklepy, skład opału, boisko. Zabudowa produkcyjna- duży tartak, masarnia, piekarnia, hurtownia.
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	Dominująca przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Usługi - remiza strażacka, klub sportowy. Usługi i rzemiosło – nieliczne, na działkach z zabudową mieszkaniową. Występuje zabudowa produkcyjna.
20	Truskolasy	Przy drodze wojewódzkiej kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – z zabudową mieszkaniową, zagrodową i usługami. Wykształcone centrum z licznymi usługami – kościół, cmentarz, remiza strażacka, poczta, filia banku, ośrodek zdrowia, szkoła, przedszkole, boisko; istnieją liczne sklepy, skład opału. Występuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa. Występują duże tereny usługowo- produkcyjne, w tym przy ul. Kopernika (produkcja ogrodzeń betonowych) oraz w rejonie ul. Opolskiej i Dębiecznej. Przy zbiorniku wodnym tereny sportowe, klub sportowy. Istnieje zabudowa rekreacyjna i agroturystyczna. Na uboczu hałda poeksploatacyjna. Na uboczu tereny po prowadzonej eksploatacji piasku. Istnieje oczyszczalnia ścieków, ujęcie wody.
21	Węglowice	Dominuje przyuliczna zabudowa mieszkaniowa oraz zagrodowa. Wykształcone centrum z usługami - szkoła, przedszkole, remiza, ośrodek zdrowia, poczta, sklepy. Istnieje piekarnia. Istniejąca agroturystyka oraz zaplecze rekreacyjne przy szkole z basenem.
22	Wręczyca Mała	Przy drodze wojewódzkiej kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – obok zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej lokalizowane są liczne usługi, rzemiosło, ferma. Przy ul. Długiej dominuje zabudowa mieszkaniowa i zagrodowa, a w drugiej linii zabudowy występują zakłady rzemieślnicze i produkcyjne, w tym duże zakłady przetwórstwa warzyw. Usługi – nieliczne, w tym gastronomia, sklepy (wzdłuż drogi wojewódzkiej). Na uboczu zlokalizowane są: teren produkcyjny (przy ul. Leśnej) oraz hałda poeksploatacyjna z dużym terenem przemysłowym i blokiem mieszkalnym wielorodzinnym (przy ul. Kopalnianej). Istniejąca leśniczówka. Istnieje oczyszczalnia ścieków.
23	Wręczyca Wielka	Największa miejscowość gminy. Wykształcone centrum z licznymi usługami – urząd gminy, remiza strażacka, dom kultury, ośrodek zdrowia, szkoła,

		przedszkole, boiska, kluby sportowe, kościół, poczta, bank oraz liczne sklepy, skład opału. Istnieją osiedla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej. Przy drogach przelotowych kształtuje się zabudowa wielofunkcyjna – z zabudową mieszkaniową i zagrodową, usługami i rzemiosłem. Występują tereny z przyuliczną zabudową mieszkaniową i zagrodową. Istnieje cmentarz, stacje paliw. Występują niewielkie tereny produkcyjne, składy, bazy, ujęcie wody.
24	Wydra	Niewielka osada, z przyuliczną zabudową zagrodową i uzupełniającą zabudową mieszkaniową jednorodzinną.
25	Zamłynie	Dominuje przyuliczna zabudowa zagrodowa i mieszkaniowa. Usługi - remiza strażacka, nieliczne usługi na działkach z zabudową mieszkaniową. Istnieje ferma.

Źródło: opracowania własne na podstawie zebranych danych

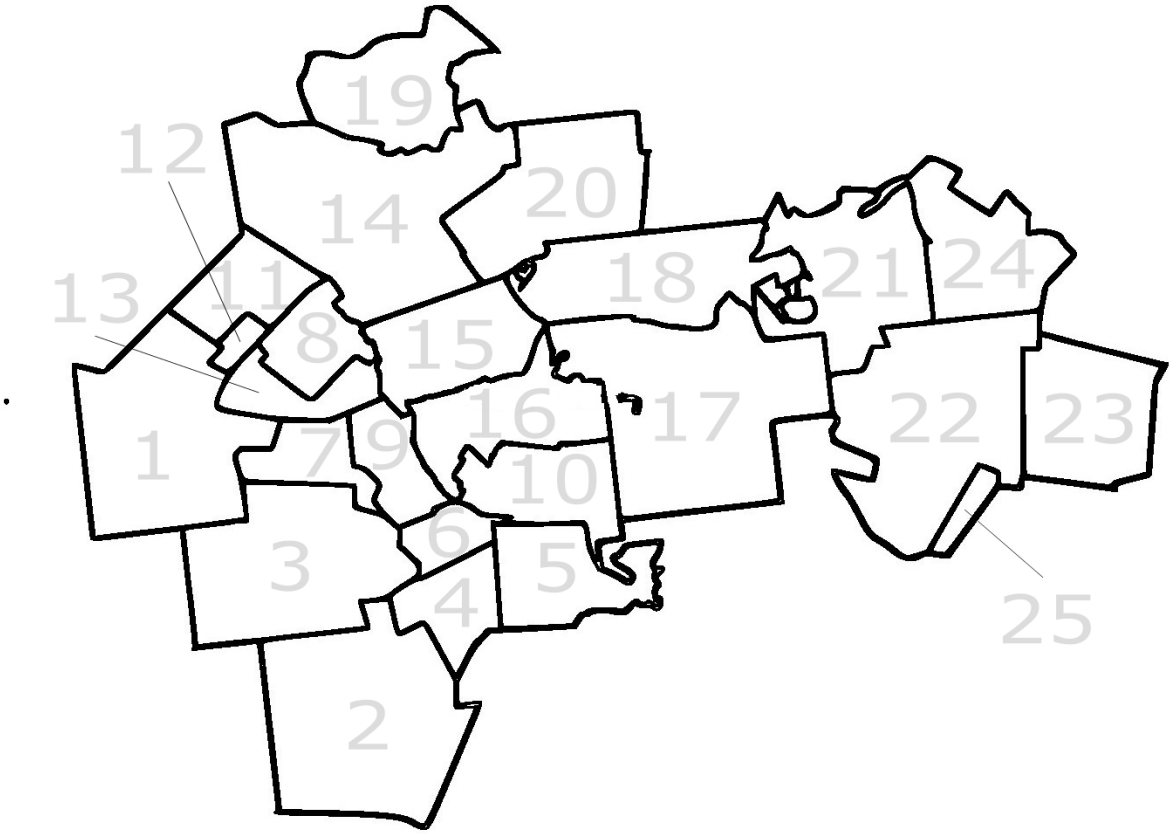
Najwyższym stopniem urbanizacji Gminy charakteryzuje się miejscowość Wręczyca Wielka, gdzie w strukturze zabudowy wyraźnie dominuje budownictwo jednorodzinne z kilkoma wielorodzinnymi zespołami mieszkaniowymi.

Gmina znajduje się na drodze ważnych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez jej obszar. Przez teren gminy przechodzą drogi wojewódzkie nr 492 i nr 494 oraz autostrada A1.

Drogi stanowią dogodne połączenie z Częstochową, z Katowicami (DW911, DK79), a także z Wrocławiem (poprzez DK45, DK46, A4). Sieć dróg umożliwia łatwy dojazd z każdego miejsca na terenie gminy do dużych ośrodków gospodarczych takich jak Katowice, Częstochowa, Wrocław.



Rysunek 1 Położenie Gminy Wręczyca Wielka
Źródło: opracowanie własne



1	Kuleje	10	Borowe	19	Hutka
2	Jezioro	11	Zamłynie	20	Golce
3	Węglowice	12	Brzezinki	21	Grodzisko
4	Puszczew	13	Piła II	22	Kalej
5	Bieżeń	14	Truskolasy	23	Szarlejka, Nowa Szarlejka
6	Czarna Wieś	15	Klepaczka	24	Pierzchno
7	Nowiny	16	Długi Kąt	25	Wydra
8	Piła I	17	Wręczyca Wielka		
9	Bór Zapilski	18	Wręczyca Mała		

Rysunek 2 Miejscowości w Gminie Wręczyca Wielka
Źródło: opracowanie własne

Strefa społeczna

Demografia

W latach 2002-2024 liczba mieszkańców wzrosła o 3,3%. Średni wiek mieszkańców wynosi 42,3 lata i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka zawarli w 2023 roku 56 małżeństw, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,4 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

25,2% mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka jest stanu wolnego, 60,3% żyje w małżeństwie, 4,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,5% to wdowy/wdowcy. Gmina Wręczyca Wielka ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -120. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -6,82 na 1000 mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka.

W 2023 roku urodziło się 114 dzieci, w tym 47,4% dziewczynek i 52,6% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,53 i jest porównywalny do średniej dla województwa oraz znacznie mniejszy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. W 2023 roku 39,1% zgonów w Gminie Wręczyca Wielka spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 25,3% zgonów w Gminie Wręczyca Wielka były nowotwory, a 5,0% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności Gminy Wręczyca Wielka przypada 13.3 zgonów. Jest to znacznie więcej od wartości średniej dla województwa śląskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju. W 2023 roku zarejestrowano 189 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 163 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Gminy Wręczyca Wielka 26.

W tym samym roku 1 osoba zameldowała się z zagranicy oraz nie zarejestrowano wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 1.

59,9% mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka jest w wieku produkcyjnym, 17,9% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

WNIOSKI:
Gmina Wręczyca Wielka zmaga się z niepokojącymi problemami demograficznymi. Obrazuje to przede wszystkim zmniejszająca się liczba mieszkańców, zauważalna szczególnie w ostatnich latach pomimo, iż na przestrzeni kilkudziesięciu lat zauważa się trend rosnący. Występują zmiany w strukturze ekonomicznych grup wieku. Zjawiska te znamionują proces starzenia się społeczeństwa, który będzie wyzwalał konieczność stworzenia odpowiedniej infrastruktury towarzyszącej. Według danych GUS proces wyludniania Gminy Wręczyca Wielka będzie postępował. Natomiast prognoza ludnościowa na lata 2015-2050 w powiecie kłobuckim wskazuje, że liczba mieszkańców w roku 2050 spadnie, przyjmując trend malejący.

Rynek pracy

W Gminie Wręczyca Wielka na 1000 mieszkańców pracuje 100 osób. 52,6% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 47,4% mężczyźni. Bezrobocie rejestrowane w Gminie Wręczyca Wielka wynosiło w 2024 roku 7,8% (7,8% wśród kobiet i 7,8% wśród mężczyzn).

W 2023 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Gminie Wręczyca Wielka wynosiło 6 030,62 PLN, co odpowiada 79.40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka 1 765 osób wyjeżdża do pracy do innych gmin, a 474 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -1 291.

19,1% aktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 42,1% w przemyśle i budownictwie, a 16,6% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,7% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

WNIOSKI:

Badanie bezrobocia na rynku pracy w Gminie Wręczyca Wielka wskazuje, że liczba zarejestrowanych bezrobotnych z roku na rok zmniejsza się. Analiza liczby zarejestrowanych bezrobotnych nie uwidacznia dysproporcji płci w tym zakresie.

Bezpieczeństwo

W 2023 roku w Gminie Wręczyca Wielka stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 228 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 12,93 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Wręczyca Wielka wynosi 79,90% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa śląskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Wręczyca Wielka najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym - 5,67 (wykrywalność 80%) oraz o charakterze gospodarczym - 4,27 (wykrywalność 67%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa przeciwko mieniu - 4,79 (53%), drogowe - 2,40 (98%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,30 (92%).

Ogólna liczba wszelkich wykroczeń na terenie całej Gminy Wręczyca Wielka przedstawia poniższa tabela:

Tabela 4 Liczba wszystkich wykroczeń na terenie Gminy Wręczyca Wielka w kolejnych latach

Lp.	Lokalizacja	2021	2022	2023	2024
1	Gmina Wręczyca Wielka	1041	1121	1756	1360

Źródło: opracowanie na podstawie danych Komisariatu Policji we Wręczycy Wielkiej

Tabela 5 Liczba przestępstw na terenie Gminy Wręczyca Wielka w kolejnych latach

Lp.	Miejscowości	2020	2021	2022	2023	2024
1	Bieżeń	8	2	6	3	10
2	Borowe	8	5	3	6	4
3	Bór Zapilski	3	6	5	3	4
4	Brzezinki	0	0	0	0	0
5	Czarna Wieś	6	7	8	7	9
6	Długi Kąt	5	2	8	5	6
7	Golce	2	2	3	2	6
8	Grodzisko	8	6	5	2	4
9	Hutka	3	4	9	5	3
10	Jezioro	4	6	5	6	5
11	Kalej	9	17	17	14	19
12	Klepaczka	5	4	2	3	2
13	Kuleje	0	0	0	0	0
14	Nowiny	4	4	4	0	1
15	Pierzchno	2	0	0	0	2
16	Piła I	1	2	0	2	1
17	Piła II	2	2	3	2	1
18	Puszczew	6	4	6	4	6
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	8	12	6	9	8
20	Truskolasy	17	19	14	19	13
21	Węglowice	5	1	4	2	0
22	Wręczyca Mała	1	13	4	5	4
23	Wręczyca Wielka	31	30	56	39	46
24	Wydra	3	1	3	0	3
25	Zamłynie	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie na podstawie danych Komisariatu Policji we Wręczycy Wielkiej

WNIOSKI:

Negatywnymi zjawiskami występującymi na terenie województwa śląskiego, w tym powiatu kłobuckiego są przestępstwa. Na przestrzeni ostatnich lat liczba przestępstw sukcesywnie zmniejszała się. Poziom bezpieczeństwa stanowi jeden z najważniejszych elementów definiujący poziom jakości życia. Bezpieczeństwo nie jest czymś trwałym, dlatego należy dążyć stale do zapewnienia jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa. W perspektywie kilku najbliższych lat planuje się działania mające na celu podwyższenie standardu i bezpieczeństwa mieszkańców m. in. poprzez modernizację infrastruktury drogowej, budowę chodników i modernizację oświetlenia ulicznego wraz monitoringiem miejsc publicznych.

Uczestnictwo w życiu publicznym

W przypadku frekwencji wyborczej w ostatnich wyborach na stanowisko wójtów, burmistrzów, prezydentów miast frekwencja ta wyniosła w Polsce 51,94%,w województwie śląskim- 48,66%, w powiecie kłobuckim wyniosła 52,72%, w samej Gminie Wręczyca Wielka- 49,82%.

W przypadku frekwencji wyborczej w ostatnich wyborach Sejmu frekwencja ta wyniosła w Polsce 74,38%,w województwie śląskim- 74,53%, w powiecie kłobuckim wyniosła 73,36%, w samej Gminie Wręczyca Wielka- 73,62%.

W przypadku frekwencji wyborczej w ostatnich wyborach Senatu frekwencja ta wyniosła w Polsce 74,31%,w województwie śląskim- 74,48%, w powiecie kłobuckim wyniosła 73,30%, w samej Gminie Wręczyca Wielka- 73,49%.

W przypadku frekwencji wyborczej w ostatnich wyborach na Prezydenta frekwencja ta wyniosła w Polsce 64,51%,w województwie śląskim- 64,32%, w powiecie kłobuckim wyniosła 63,48%, w samej Gminie Wręczyca Wielka- 61,80%.

Mieszkańcy Gminy Wręczyca Wielka aktywnie uczestniczą także w życiu kulturalnym, sportowym. Na terenie Gminy Wręczyca Wielka funkcjonuje jeden publiczny Gminny Ośrodek Kultury we Wręczycy Wielkiej. Instytucja posiada salę widowiskowe, w którym znajduje się 260 standardowych miejsc dla widzów.

Imprezy organizowane przez jednostki w 2023 roku oraz liczba uczestników:
- imprezy ogółem: 28 (uczestnicy: 5 717),
- seanse filmowe: 1 (uczestnicy: 50),
- wystawy: 3 (uczestnicy: 500),
- festiwale i przeglądy artystyczne: 1 (uczestnicy: 132),
- koncerty: 8 (uczestnicy: 2 160),
- prelekcje, spotkania, wykłady: 1 (uczestnicy: 45),
- konkursy: 2 (uczestnicy: 959),
- pokazy teatralne: 7 (uczestnicy: 1 719),
- warsztaty: 5 (uczestnicy: 152).

Na terenie Gminy Wręczyca Wielka funkcjonują także kluby i ośrodki sportowe. Koła / kluby / sekcje i członkowie w 2023 roku:
- ogółem: 27 (członkowie: 333),
- plastyczne/techniczne: 6 (członkowie: 90),
- taneczne: 12 (członkowie: 150),
- muzyczne: 7 (członkowie: 50),
- teatralne: 1 (członkowie: 18),
- turystyczne i sportowo rekreacyjne: 1 (członkowie: 25).

Pracownie specjalistyczne działające w domach i ośrodkach kultury w 2023 roku:
- plastyczne: 1,
- muzyczne: 1,
- sale baletowe/taneczne: 1.

Grupy artystyczne i członkowie w 2023 roku:
- ogółem: 10 (członkowie: 280),
- teatralne: 1 (członkowie: 15),
- muzyczne - instrumentalne: 1 (członkowie: 40),
- wokalne i chóry: 1 (członkowie: 17),
- folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele): 6 (członkowie: 108),
- taneczne: 1 (członkowie: 100).

Według danych z 2023 w Gminie Wręczyca Wielka działało 5 bibliotek i filii publicznych posiadających księgozbiór liczący 53 646 wolumenów. We wszystkich placówkach

zatrudnionych było 9 pracowników. Dla porównania w 2008 roku działało 5 bibliotek i filii posiadających księgozbiór liczący 49 596 wolumenów.

Komputeryzacja bibliotek publicznych w 2023 roku:
- komputery użytkowane w bibliotece ogółem: 12,
- dostępne dla czytelników: 6,
- komputery podłączone do Internetu dostępne dla czytelników: 6,
- biblioteki, które umożliwiają korzystanie z Internetu bezprzewodowego: 5,
- biblioteki, które posiadają dostęp do Internetu szerokopasmowego: 5,
- biblioteki, które oferują katalog on-line: 5.

Według danych z 2016 w Gminie Wręczyca Wielka działało 9 klubów sportowych (włącznie z klubami wyznaniowymi i UKS) zrzeszających 545 członków. Zarejestrowano 470 ćwiczących (mężczyźni: 424, kobiety: 46, chłopcy do lat 18: 286, dziewczęta do lat 18: 41). Aktywnych było 14 sekcji sportowych. Zajęcia sportowe prowadzone były przez trenera (14), instruktora sportowego (6) oraz inne osoby (2).

Dominujące powody udzielenia świadczeń wśród osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2020 - 2024 przedstawia poniższa tabela:

Tabela 6 Dane dot. osób w trudnej sytuacji życiowej na terenie Gminy Wręczyca Wielka korzystających z pomocy społecznej w latach 2020- 2024

Powód trudnej sytuacji życiowej	2020		2021		2022		2023		2024	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	167	272	160	266	174	300	157	242	**164**	**252**
Potrzeba ochrony macierzyństwa	22	108	14	70	18	96	19	96	**26**	**135**
w tym: wielodzietność	13	70	10	53	15	84	11	64	**19**	**109**
Bezrobocie	78	162	81	165	85	190	87	178	**102**	**224**
Niepełnosprawność	148	220	151	214	162	240	155	218	**158**	**217**
Długotrwała choroba	153	216	164	227	168	250	174	248	**178**	**260**
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	5	21	9	35	8	25	16	54	**18**	**61**
w tym: rodziny	3	10	4	10	2	5	4	9	**5**	**18**
niepełne rodziny	1	12	4	21	1	6	2	13	**5**	**32**
wielodzietne										
Przemoc domowa	3	9	7	14	5	20	10	42	**12**	**31**
Alkoholizm	27	38	16	32	15	25	22	35	**34**	**54**
Narkomania	0	0	1	1	0	0	3	3	**1**	**1**
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	8	7	10	4	4	6	6	**6**	**6**

Źródło danych: GOPS

Tabela 7 Dane dot. osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kłobucku w latach 2020- 2024

	na 31 grudnia 2020r.	na 31 grudnia 2021 r.	na 31 grudnia 2022 r.	na 31 grudnia 2023r.	na 31 grudnia 2024r.
Liczba osób bezrobotnych z Gminy Wręczyca Wielka	620	583	493	516	532

Źródło danych: PUP Kłobuck

WNIOSKI:
Gminę Wręczyca Wielka cechuje niewielki stopień aktywności społeczeństwa, wyjątek stanowi frekwencja do wyborów samorządowych, która była znacznie wyższa niż w powiecie kłobuckim, województwie śląskim a nawet w kraju. Wzrost aktywności obywateli w tym zakresie jest istotny dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, które stanowi bazę dla wzmocnienia i rozkwitu społeczności lokalnych. Istotne jest w najbliższej perspektywie podejmowanie działań wpierających sektor NGO, fundacje, stowarzyszenia, poprzez dostępność do lokali, organizację wydarzeń mających na celu pobudzenie aktywności(klub seniora). Dzięki działającym fundacjom, stowarzyszeniom, pobudzaniem aktywności mieszkańców liczba gospodarstw korzystająca z pomocy społecznej z roku na rok może się zmniejszać. Obecnie pozostaje na niezmiennym poziomie. Najbardziej popularniejszymi powodami przyznania takiej pomocy było bezrobocie i ubóstwo.

Strefa gospodarcza

W Gminie Wręczyca Wielka w roku 2023 w rejestrze REGON zarejestrowane były 1 924 podmioty gospodarki narodowej, z czego 1 656 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 129 nowych podmiotów, a 70 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2023 najwięcej (178) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (128) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (137) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (60) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Wręczyca Wielka najwięcej (66) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1 877) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,1% (41) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 33,8% (650) podmiotów, a 64,1% (1 233) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Wręczyca Wielka najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (24.6%) oraz Budownictwo (21.6%).

Strefa środowiskowa

Powietrze atmosferyczne jest szczególnie narażone na zanieczyszczenie ze względu na ogromną ilość substancji, jakie są emitowane z powierzchni ziemi. Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na dwie grupy: pochodzenia naturalnego oraz antropogenicznego. O jakości powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji ze wszystkich źródeł z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze.

Zanieczyszczenia powietrza można podzielić na dwie grupy:

- zanieczyszczenia gazowe, lotne związki chemiczne np.: tlenki azotu, tlenki siarki, tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory,
- zanieczyszczenia pyłowe:
  - pyły o działaniu toksycznym, zawierające metale ciężkie, pyły radioaktywne, azbestowe, pyły fluorków oraz niektórych nawozów mineralnych,
  - pyły szkodliwe, zawierające krzemionkę, drewno, bawełnę, glinokrzemiany,
  - pyły obojętne, zawierają głównie związki żelaza, węgla, gipsu, wapienia.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń na terenie Gminy Wręczyca Wielka są:

- źródła komunalno− bytowe− kotłownie lokalne, indywidualne źródła ciepła, źródła ciepła zakładów prywatnych, które mają bezpośredni wpływ na lokalny stan jakości powietrza poprzez emisję zanieczyszczeń pyłowych. Wymienione emitory są przyczyną zjawiska „niskiej emisji";
- źródła transportowe (liniowe)− emisja zanieczyszczeń na niewielkiej wysokości,
- sektor usługowy.

Powiat kłobucki charakteryzuje się niskim stopniem uprzemysłowienia. Wskazują na to ilości zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. Według danych GUS w 2022 r. emisja pyłów z terenu powiatu kłobuckiego z zakładów zaliczanych do szczególnie uciążliwych wyniosła 16 ton, natomiast wielkość emisji gazów osiągnęła poziom 32 907 ton. W 2022 r. na urządzeniach do redukcji i neutralizacji zanieczyszczeń udało się zatrzymać 86,2% zanieczyszczeń pyłowych.

Na obszarze Gminy Wręczyca Wielka nie występuje zcentralizowany system zaopatrzenia w energię cieplną, odnotowano jedynie lokalne źródła ciepła, zaopatrujące zespoły budynków lub pojedyncze budynki na terenie gminy. Zastąpienie węgla kamiennego bardziej ekologicznymi paliwami w pojedynczych gospodarstwach niewątpliwie wpływa korzystnie na ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki cieplnej na jakość powietrza atmosferycznego. Na terenach zabudowy jednorodzinnej potrzeby grzewcze mieszkańców są zaspokajane głównie przez indywidualne systemy grzewcze, które stanowią źródło tzw. niskiej emisji.

Pomimo działań podjętych w ostatnich latach, takich jak dofinansowania na wymianę przestarzałych kotłów grzewczych na bardziej ekologiczne, węgiel kamienny – często niskiej jakości – nadal pozostaje podstawowym paliwem. Oprócz niego wykorzystywane są także koks, drewno, gaz płynny (w miejscach z dostępem do sieci gazowej) oraz olej opałowy.

Całkowita emisja CO_2 w gminie, pochodząca z wytwarzania ciepła i przygotowania c.w.u. wyniosła 57 343 Mg CO_2. Całkowita emisja z procesów transportu wyniosła 33 154 Mg CO_2, a związana ze zużyciem energii elektrycznej wynosi blisko 16 733 MgCO_2.

Dużym problemem jest spalanie odpadów w gospodarstwach domowych, które prowadzi do emisji szkodliwych substancji, w tym dioksyn. Większość domowych systemów grzewczych nie jest wyposażona w urządzenia filtrujące spaliny, co powoduje, że ich wpływ na zanieczyszczenie powietrza może być znaczny, choć jego dokładne oszacowanie jest trudne.

Największe nasilenie niskiej emisji obserwuje się w sezonie grzewczym, czyli od jesieni do wiosny. W tym okresie emisja związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków, połączeniu z niekorzystnymi warunkami meteorologicznymi (takimi jak niska prędkość wiatru, wysokie ciśnienie atmosferyczne i przygruntowa inwersja temperatury), jest głównym czynnikiem przekraczania dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego w powietrzu. Wysokie natężenie ruchu pojazdów przyczynia się do wzrostu ilości spalin pochodzących z pojazdów mechanicznych, które zawierają liczne substancje szkodliwe, tj.: tlenki azotu, tlenki węgla, pył zawieszony, ołów. Ich ponadnormatywne występowanie w powietrzu atmosferycznym może być szkodliwe dla środowiska oraz zdrowia ludzi. Substancje emitowane z silników pojazdów oddziałują na stan czystości powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg, ich wpływ maleje wraz ze zwiększaniem się odległości od tych dróg. Ze względów ekonomicznych na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie przewiduje się w najbliższym czasie budowy zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło na pozostałych obszarach gminy, w których nie funkcjonują lokalne źródła ciepła.

W najnowszym raporcie dotyczącym rocznej oceny jakości powietrza w województwie śląskim za rok 2023 zaprezentowano ocenę jakości powietrza w poszczególnych, specjalnie sklasyfikowanych strefach województwa śląskiego. Przy ocenie uwzględniono kryterium ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin. Gmina Wręczyca Wielka wg analizowanego dokumentu znalazła się w strefie śląskiej (PL2405). W przypadku danej strefy normy zostały przekroczone dla następujących zanieczyszczeń:

- Ozon – ochrona zdrowia ludzi, przekroczony poziom celu długoterminowego w 97,9 % powierzchni strefy,
- Benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM10 – ochrona zdrowia ludzi, przekroczony poziom docelowy w 18,3 % powierzchni strefy,
- Ozon – ochrona roślin, przekroczony poziom celu długoterminowego w 99% powierzchni strefy.

Dyrektywa unijna 28/2009/WE z maja 2009 r. o promocji stosowania energii z odnawialnych źródeł energii wyznaczyła minimalny cel dla Polski w postaci 15% udziału energii z OZE w bilansie zużycia energii finalnej brutto w 2020 roku. Po roku 2006 obraz rynek energetyki odnawialnej zaczął się zmieniać i dywersyfikować. Pojawiły się nowe, obiecujące technologie i tzw. niezależni producenci energii, zaczynając od gospodarstw domowych, a kończąc na firmach spoza tradycyjnej energetyki. Spośród nowych technologii, które już zaistniały na rynku krajowym, wyróżnić można w szczególności: termiczne kolektory słoneczne (na początek do podgrzewania wody, a obecnie coraz śmielej także do ogrzewania budynków), lądowe farmy wiatrowe i biogazownie rolnicze, poszerzające w sposób znaczący dotychczasowy, niewielki rynek biogazu tzw. wysypiskowego.

W ciągu czterech naborów Programu „Mój Prąd” z terenu Gminy Wręczyca Wielka zrealizowano łącznie 394 inwestycji na dofinansowanie instalacji fotowoltaicznych.

Zanieczyszczenia wód są to niekorzystne zmiany właściwości fizycznych, chemicznych i bakteriologicznych wody spowodowane przede wszystkim wprowadzaniem w nadmiarze substancji nieorganicznych (stałych, płynnych, gazowych), organicznych, radioaktywnych a także ciepła czego efektem jest ograniczenie lub uniemożliwienie wykorzystywania wody do picia i celów gospodarczych, a także pogorszenie kondycji biocenoz wodnych.

Analizując powyższe wyniki należy stwierdzić, że źródłami zanieczyszczeń wód podziemnych i powierzchniowych są:

- eutrofizacja wód wywołana zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych i rolniczych,
- zbyt niski stopień skanalizowania,
- nieszczelne zbiorniki bezodpływowe powodujące skażenie wód podziemnych,
- odprowadzanie bezpośrednio do gruntu wód opadowych i roztopowych,
- emisja gazów i pyłów przemysłowych, które wraz z wodami opadowymi mogą przedostać się do poziomu wód podziemnych.

Zaopatrzeniem mieszkańców gminy w wodę zajmuje się Gmina Wręczyca Wielka. Zapotrzebowanie gminy w wodę jest pokrywane w 100 % z ujęć głębinowych– nie ma ograniczeń w korzystaniu i niedoborów wody. Gmina sukcesywnie dokonuje przyłączy kolejnych mieszkańców gminy do sieci.

Jakość wody na terenie Gminy Wręczyca Wielka w latach 2020–2022 przedstawia się następująco:

- wodociąg publiczny Wręczyca Wielka– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Truskolasy– w 2022 r. odnotowano jednorazowe przekroczenie parametru bakterie typu coli, pozostałe badania odpowiadały wymaganiom jakości wody przeznaczonej do spożycia,
- wodociąg publiczny Borowe– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Szarlejka– jakość wody odpowiada wymaganiom,
- wodociąg publiczny Długi Kąt– w 2022 r. odnotowano jednorazowe przekroczenie parametru bakterie typu coli, pozostałe badania odpowiadały wymaganiom jakości wody przeznaczonej do spożycia.

W Gminie Wręczyca Wielka funkcjonują dwie aglomeracje, które obejmują ok. 39,2% mieszkańców gminy. System kanalizacyjny jest zbudowany w całości z rur PCV wraz ze studzienkami kanalizacyjnymi. Systemem płyną tylko ścieki komunalne, nie są włączone do niego wody opadowe. Ścieki spływają do oczyszczalni grawitacyjnie. Stan techniczny systemu jest dobry. Ścieki z obszarów nieskanalizowanych są gromadzone na działkach w zbiornikach bezodpływowych i okresowo wywożone do eksploatowanej przez gminę oczyszczalni. Zbiorniki te są budowane dawno i nie posiadają dokumentacji technicznej, nie można stwierdzić czy są szczelne. W ostatnich latach zwiększa się liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na posesjach prywatnych.

Ścieki komunalne z gminy odprowadzane są do dwóch oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w:

- Truskolasach− oczyszczalnia mechaniczno− biologiczna z dwoma reaktorami SBR, wykorzystująca osad czynny w tak zwanym biologicznym reaktorze sekwencyjnym.
- Wręczycy Małej – oczyszczalnia mechaniczno− biologiczna typu Lemna, która w swoim procesie technologicznym wykorzystują rzęsę wodną. Oczyszczalnia jest w trakcie modernizacji.

Strefa przestrzenno-funkcjonalna i sfera techniczna

W 2023 roku w Gminie Wręczyca Wielka oddano do użytku 54 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,07 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Całkowite zasoby mieszkaniowe w Gminie Wręczyca Wielka to 5 912 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 337 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa śląskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Wręczyca Wielka to 5,20 i jest znacznie większa od przeciętnej liczby izb dla województwa śląskiego oraz znacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2023 roku w Gminie Wręczyca Wielka to 152,20 m^2 i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa śląskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne 99,10% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu, 96,85% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany, 94,35% mieszkań posiada łazienkę, 73,41% korzysta z centralnego ogrzewania, a 0,42% z gazu sieciowego.

W budynkach komunalnych, podstawowe źródło energii cieplnej stanowi węgiel kamienny, stanowiąc 65,5% w strukturze paliw dla tego sektora, kolejnym paliwem jest olej opałowy, który dostarcza 34,0% energii. Pozostałych 0,5% energii na potrzeby ogrzewania dostarcza energia elektryczna.

W sektorze prywatnym najpopularniejszym paliwem w budynkach mieszkaniowych jest węgiel kamienny, dostarczając 93,0% energii na potrzeby ogrzewania i przygotowania c.w.u. Spośród form handlowych najczęściej wykorzystywany jest ekogroszek (21,0%) oraz miał (20,3%). Pozostałe sortymenty węgla kamiennego, w tym nie sprecyzowane, stanowią 45,8% (wliczając także równoczesne stosowanie miału i ekogroszku oraz pozostałego węgla kamiennego, ale bez podania ich udziałów). Na drugim miejscu spośród paliw znajduje się biomasa stała (przede wszystkim w postaci drewna opałowego), dostarczając przy tym 5,2% energii. Pozostałe, poza biomasą źródła energii odnawialnej dostarczyły 1,0% energii, a w grupie tej znajdowały się kolektory słoneczne i pompy ciepła. Stosowanie oleju opałowego stanowiło 0,9% w strukturze wykorzystywanych paliw. Odsetek korzystających z gazu ziemnego jest niewielki.

Średnio w Polsce na 1000 mieszkańców przypada około 572 zarejestrowanych samochodów osobowych. W Gminie Wręczyca jest to ok 622 pojazdów. Większość dróg publicznych wymaga remontów.

Analiza wskaźnikowa

Sfera społeczna

Analiza sfery społecznej stanowi fundamentalną część opisu badanej zbiorowości pozwalającą na diagnozę obecnego stanu i prognozowanie oraz planowanie przyszłych zmian. Największym potencjałem rozwojowym danego obszaru jest jego kapitał ludzki.

Problemy społeczne to wszelkie negatywne zjawiska, które wpływają na jakość życia jednostek i społeczeństwa jako całości. Ryzyko społeczne to prawdopodobieństwo wystąpienia tych problemów, które mogą prowadzić do strat w dobrobycie, zdrowiu, bezpieczeństwie lub stabilności społecznej. Zjawiska, które negatywnie wpływają na życie ludzi i społeczeństwa, np. ubóstwo, bezrobocie, przemoc, nierówności społeczne, degradacja środowiska.

Przyczyny problemów społecznych:
- Procesy społeczno-ekonomiczne (np. kryzysy, zmiany demograficzne).
- Zjawiska naturalne (np. katastrofy, klęski elementarne).
- Czynniki behawioralne (np. alkoholizm, narkomania, przemoc w rodzinie).

Skutki:
- Straty materialne (np. straty finansowe, uszczuplenie majątku).
- Straty niematerialne (np. straty zdrowotne, problemy psychiczne, brak stabilności społecznej).
- Zmniejszenie jakości życia, obniżenie poziomu edukacji i kultury, utratę poczucia bezpieczeństwa.

Dlatego też w prezentowanej diagnozie skupiono uwagę na analizie społecznych obszarów takich jak: ubóstwo, problemy społeczne, bezpieczeństwo publiczne, demografia, aktywność społeczna, edukacja. Wymienione kategorie tworzą katalog podstawowej wiedzy na temat wybranej zbiorowości, pozwalają także na identyfikację problemów z jakimi potencjalnie może borykać się badana społeczność.

W oparciu o zaprezentowane wskaźniki społeczne osiągnięto następujące rezultaty:

Tabela 8 Wyniki analizy sfery społecznej dla przyjętych wskaźników analizy

	SFERA SPOŁECZNA	Stan ludności	Ludność w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ludność w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób w gospodarstwie domowym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na ubóstwo	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na bezrobocie	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na niepełnosprawność	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na długotrwałą chorobę	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na alkoholizm	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba wypadków i kolizji drogowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Frekwencja w wyborach	Ludność z wykształceniem zasadniczym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Ludność z wykształceniem wyższym w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba wskazań powyżej średniej
1	Bieżeń	0,27	0,54	0,56	0,24	3,00	0,24	0,16	0,21	0,09	0,22	0,42	0,02	0,08	0,37	0,28	0,81	2
2	Borowe	0,59	0,56	0,63	0,35	6,00	0,35	0,22	0,30	0,11	0,56	1,00	0,48	0,42	0,89	0,64	0,85	8
3	Bór Zapilski	0,61	0,51	0,67	0,10	3,00	0,10	0,02	0,10	0,10	0,00	0,08	0,02	0,23	0,46	0,67	0,52	3
4	Brzezinki	0,54	0,00	0,00	0,00	3,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08	0,01	0,04	0,81	0,42	1,00	2
5	Czarna Wieś	0,61	0,64	0,81	0,16	6,00	0,16	0,22	0,18	0,14	0,00	0,17	0,02	0,19	0,46	0,36	0,25	4
6	Długi Kąt	0,61	0,70	1,00	0,14	3,00	0,14	0,16	0,18	0,09	0,00	0,25	0,02	0,08	0,89	0,34	0,86	4
7	Golce	0,61	0,50	0,29	0,09	0,00	0,09	0,01	0,09	0,08	0,00	0,00	0,02	0,27	1,00	1,00	0,82	4
8	Grodzisko	0,00	0,41	0,44	0,28	0,00	0,28	0,30	0,18	0,18	0,56	0,25	0,29	0,12	0,40	0,76	0,61	5
9	Hutka	0,80	0,59	0,63	0,18	0,00	0,18	0,04	0,18	0,14	0,22	0,00	0,02	0,04	0,40	0,59	0,66	3
10	Jezioro	0,54	0,44	0,31	0,11	0,00	0,11	0,02	0,09	0,09	0,11	0,25	0,02	0,00	0,46	0,40	0,84	1
11	Kalej	0,37	0,48	0,58	0,64	6,00	0,64	0,89	0,46	0,59	0,89	0,17	0,57	0,85	0,85	0,46	0,49	10
12	Klepaczka	0,61	0,47	0,54	0,11	9,00	0,11	0,02	0,10	0,09	0,22	0,08	0,00	0,04	1,00	0,31	0,69	3
13	Kuleje	0,54	0,92	0,76	0,20	9,00	0,20	0,22	0,30	0,18	0,00	0,00	0,05	0,00	0,81	0,52	0,40	7
14	Nowiny	0,66	1,00	0,92	0,08	6,00	0,08	0,01	0,16	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,81	0,13	0,52	4
15	Pierzchno	0,29	0,44	0,83	0,11	0,00	0,11	0,11	0,09	0,07	0,44	0,00	0,02	0,00	0,40	0,58	0,00	2
16	Piła I	0,46	0,55	0,45	0,07	0,00	0,07	0,08	0,09	0,05	0,22	0,00	0,00	0,04	1,00	0,88	0,72	3
17	Piła II	0,56	0,62	0,46	0,07	6,00	0,07	0,08	0,09	0,04	0,22	0,00	0,02	0,00	0,81	0,70	0,83	4
18	Puszczew	1,00	0,54	0,59	0,20	0,00	0,20	0,22	0,18	0,18	0,44	0,00	0,02	0,19	0,46	0,42	0,57	3
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	0,93	0,79	0,74	0,30	0,00	0,30	0,22	0,37	0,41	0,00	0,00	0,21	0,23	0,95	0,44	0,43	9
20	Truskolasy	0,66	0,60	0,56	0,70	0,00	0,70	0,95	0,62	0,57	0,89	0,75	0,63	1,00	1,00	0,56	0,35	11
21	Węglowice	0,37	0,66	0,42	0,09	6,00	0,09	0,05	0,12	0,11	0,11	0,00	0,02	0,08	0,46	0,36	0,16	1
22	Wręczyca Mała	0,71	0,44	0,54	0,19	0,00	0,19	0,22	0,14	0,14	0,56	0,08	0,02	0,15	0,68	0,73	0,56	3
23	Wręczyca Wielka	0,17	0,69	0,85	1,00	0,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,67	1,00	0,12	0,00	0,00	0,14	10
24	Wydra	0,73	0,56	0,50	0,03	9,00	0,03	0,05	0,06	0,04	0,00	0,08	0,00	0,08	0,85	0,51	0,70	4
25	Zamłynie	0,59	0,47	0,23	0,07	6,00	0,07	0,05	0,07	0,09	0,11	0,17	0,02	0,08	1,00	0,16	0,65	3
	GMINA OGÓŁEM	**0,93**	**0,68**	**0,71**	**0,16**	**3,24**	**0,43**	**0,43**	**0,34**	**0,33**	**0,49**	**0,32**	**0,03**	**0,17**	**0,69**	**0,49**	**0,58**	

*Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych**

* Wskaźniki syntetyczne Perkala powyżej wartości referencyjnej oznaczają negatywne zjawiska

Wśród miejscowości, dla których zidentyfikowano najwięcej problemów związanych ze zjawiskiem spadku liczby ludności, należą: Puszczew, Szarlejka i Nowa Szarlejka. W miejscowościach tych odnotowano największy spadek liczby ludności. Depopulacja niesie za sobą szereg negatywnych konsekwencji, zarówno dla gospodarki, jak i społeczeństwa. Głównym zagrożeniem jest starzejące się społeczeństwo i brak rąk do pracy, co może prowadzić do trudności z finansowaniem usług publicznych i obciążeń dla systemu emerytalnego.

Gospodarcze konsekwencje depopulacji:

Niedobór siły roboczej:
Spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym może prowadzić do deficytu pracowników w różnych sektorach gospodarki, co z kolei może negatywnie wpłynąć na produktywność i konkurencyjność.

Obciążenie systemu emerytalnego:
Im mniej osób w wieku produkcyjnym, tym większe obciążenie dla systemu emerytalnego, ponieważ liczba emerytów wzrośnie, a liczba osób wpłacających składki spadnie.

Trudności z finansowaniem usług publicznych:
Zmniejszenie dochodów budżetowych w związku ze spadkiem liczby ludności może prowadzić do trudności z finansowaniem usług publicznych, takich jak edukacja, zdrowie, transport i infrastruktura.

Społeczne konsekwencje:

Zwiększone obciążenie dla służby zdrowia:
Starzejące się społeczeństwo oznacza wzrost zapotrzebowania na usługi medyczne, co może prowadzić do większych obciążeń dla służby zdrowia.

Potrzeba adaptacji systemu edukacji:
W związku ze spadkiem liczby dzieci i młodzieży, system edukacji może wymagać adaptacji, np. w zakresie planowania szkolnych miejsc i kształcenia.

Ryzyko społecznego wykluczenia:
Starzenie się społeczeństwa może prowadzić do wzrostu ubóstwa wśród osób starszych, a także do problemów z opieką nad nimi.

Migracje:
Spadek liczby ludności w niektórych regionach może prowadzić do emigracji młodych i wykwalifikowanych osób, co może negatywnie wpłynąć na rozwój tych regionów.

Inne konsekwencje:

Potrzeba zmian w systemie emerytalnym:
Wzrost liczby emerytów może wymagać zmian w systemie emerytalnym, np. podwyższenia wieku emerytalnego.

Zmniejszenie liczby wyborców:
Spadek liczby ludności może prowadzić do zmniejszenia liczby wyborców, co może wpłynąć na wyniki wyborów i stabilność polityczną.

Analizowane wskaźniki potwierdzają jednocześnie, iż miejscowości borykające się z problemami nadwyżki liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, bądź ujemnym przyrostem naturalnym w połączeniu ze zjawiskiem demograficznym budzi niepokój występowania zjawiska starzenia się społeczeństwa. Wartości wyższe od średniej referencyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka oznaczają zjawiska negatywne. Należy dążyć do zmniejszania obu wskaźników.

Wśród miejscowości, dla których zidentyfikowano najwięcej problemów związanych ze zjawiskiem największego odsetka liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, należą: Długi Kąt, Kuleje, Nowiny, Szarlejka, Nowa Szarlejka i Wręczyca Wielka. Z kolei miejscowości z najmniejszym odsetkiem liczby ludności w wieku produkcyjnym to: Długi Kąt, Kuleje, Nowiny, Szarlejka, Nowa Szarlejka i Wręczyca Wielka, Czarna Wieś oraz Pierzchno. A więc w kilku miejscowościach zauważa się nawarstwiający się problem starzenia się społeczności.

Kolejnym problemem społecznym w Gminie Wręczyca Wielka jest problem bezrobocia. Ponad połowa miejscowości boryka się z tym problemem: Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Jezioro, Klepaczka, Pierzchno, Piła I, Piła II, Węglowice, Wydra oraz Zamłynie. Należy zaznaczyć, iż często wysokie wskaźniki wśród osób bezrobotnych przekładają się na wysoką liczbę osób korzystających z pomocy społecznej czy wielodzietność.

I tak też statystyczna liczba średnia mieszkańców w jednym gospodarstwie domowym w Gminie Wręczyca Wielka to 2,92 osoby/gospodarstwo domowe. Wskaźnik Perkala zobrazował rangę problemu, gdzie w miejscowościach Borowe, Czarna Wieś, Kalej, Klepaczka, Kuleje, Nowiny, Piła II, Węglowice, Wydra i Zamłynie zauważa się ponadnormatywne odstępstwo od ww. średniej. Bardzo często, jak podkreślono wcześniej, problem ten idzie w parze w bezrobociem, a taki stan rzeczy pogłębia problem społeczny wśród takich rodzin, gdyż już w przypadku 3-4 osobowej rodziny szczególnie, gdy jeden z rodziców przestaje zarobkować, drugi rodzic musi na siebie przyjąć obowiązki utrzymania rodziny, a to z kolei może pogłębić lub uwydatnić inne problemy wewnętrzne tj. używki, przemoc domowa w ujęciu fizycznym i psychicznym, kryzys finansowy, przestępstwa, etc.

Bezrobocie niesie ze sobą ryzyko znacznych negatywnych konsekwencji, zarówno dla jednostki gminnej, jak i dla całego społeczeństwa. Dla osób bezrobotnych może prowadzić do utraty statusu społecznego, uczucia wykluczenia, problemów psychologicznych, pogorszenia relacji rodzinnych oraz wzrostu ubóstwa. Dla społeczeństwa bezrobocie wiąże się z mniejszymi wpływami do budżetu państwa, rozwojem szarej strefy i potencjalnym wzrostem przestępczości. Bezrobocie jest poważnym problemem, który ma negatywne konsekwencje dla jednostki i społeczeństwa. Z walką z bezrobociem wiąże się konieczność wdrażania polityk aktywnych, takich jak wsparcie osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, finansowanie programów szkoleniowych i dotacje na założenie własnej działalności.

Konsekwencje bezrobocia dla jednostki samorządowej:

Utrata statusu społecznego i uczucie wykluczenia:
Bezrobocie może prowadzić do poczucia, że osoba jest niepotrzebna i nie ma swojej roli w społeczeństwie.

Problemy psychologiczne:
Bezrobocie może wywołać stres, depresję, niską samoocenę i zaburzenia emocjonalne.

Pogorszenie relacji rodzinnych:
Brak stałego dochodu może prowadzić do konfliktów i napięć w rodzinie.

Wzrost ubóstwa:
Bez pracy trudniej jest utrzymać godne warunki życia i pokryć podstawowe potrzeby.

Utrata umiejętności i kwalifikacji:
Długotrwałe bezrobocie może prowadzić do utraty aktualnych umiejętności i kwalifikacji, co utrudnia znalezienie pracy.

Mniejsza motywacja i ryzyko rezygnacji z poszukiwania pracy:
Brak aktywności zawodowej może prowadzić do spadku motywacji i utraty nadziei na znalezienie zatrudnienia.

Konsekwencje bezrobocia dla społeczeństwa:

Mniejsze wpływy do budżetu państwa:
Bezrobotni nie płacą podatków, co zmniejsza wpływy do budżetu.

Rozwój tzw. szarej strefy:
Osoby bezrobotne mogą szukać pracy w nielegalnej strefie, co prowadzi do utraty dochodów państwa.

Wzrost przestępczości:
Bezrobocie może zwiększać ryzyko popełniania przestępstw, ponieważ osoby bez pracy mogą sięgać po nielegalne źródła dochodu.

Emigracja zarobkowa:
Osoby bezrobotne mogą zdecydować się na wyjazd za granicę w poszukiwaniu pracy, co może prowadzić do utraty potencjału ludzkiego w kraju.

Problemy z systemem emerytalnym:
Bezrobocie może negatywnie wpływać na system emerytalny, ponieważ osoby bezrobotne nie płacą składek na emeryturę.

Wzrost wydatków na pomoc społeczna:
Państwo musi wydawać pieniądze na pomoc bezrobotnym, np. na zasiłki.

Osoby bezrobotne czy wielodzietne częściej sięgają po pomoc społeczną. Pomoc społeczna w każdej gminie, w ramach której działają Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej (GOPS), ma na celu wsparcie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, pomagając im w usamodzielnianiu się i zapewniając im warunki do godnego życia.

Z danych za ostatni rok 2024 wynika, iż ponad 1241 mieszkańców czynnie korzystało z pomocy społecznej, tj. blisko 7,20% społeczności w Gminie Wręczyca Wielka.

W analizie skupiono się na najważniejszych danych wskazujących źródło problemów, tj. ubóstwo, choroba, niepełnosprawność, alkoholizm, opisane już wcześniej bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

W przedstawionej tabeli wynika, iż im większa liczba ludności zamieszkująca daną miejscowość, tym większy odsetek społeczności korzystającej z pomocy społecznej. W większości dotyczy to najludniejszych miejscowości: Wręczyca Wielka, Truskolasy, Kalej. To tu odnotowuje się przypadki nadmiernego problemu alkoholizmu, których jednak w wymiarze globalnym na terenie Gminy Wręczyca Wielka nie odnotowuje się masowo. Problem jednak, szczególnie w tak licznych społecznościach trzeba eliminować. Wartości wyższe od średniej referencyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka, oznaczają zjawiska negatywne. Należy dążyć do zmniejszania obu wskaźników.

Nie bez znaczenia istotnym problemem w Gminie Wręczyca są przestępstwa czy wypadki i kolizje drogowe. Przyczyną tych problemów mogą być ww. zjawiska. Choć problem podobnie jak w przypadku korzystających z pomocy społecznej dotyczy najludniejszych miejscowości, pojawia się także nielicznie w pomniejszych wsiach na terenie Gminy Wręczyca Wielka. Wartości wyższe od średniej referencyjnej dla Gminy Wręczyca Wielka, oznaczają zjawiska negatywne. Należy dążyć do zmniejszania obu wskaźników.

Ważnym aspektem życia każdego mieszkańca każdej jednostki samorządowej jest czynny udział w jej funkcjonowaniu kulturowym, wyborczym.

Uchylenie mieszkańcom prawa do wpływu na życie każdej gminy negatywnie wpływa na jakość usług, rozwój społeczności i wzajemne zaufanie między mieszkańcami a władzami lokalnymi. Udział w samorządzie sprzyja rozwojowi demokracji, pozwala na lepsze dostosowanie działań gminy do potrzeb mieszkańców i buduje poczucie odpowiedzialności za wspólnotę.

Dlaczego udział mieszkańców w życiu gminy jest ważny?

Demokracja i partycypacja:
Udział mieszkańców w podejmowaniu decyzji lokalnych jest podstawą demokracji i pozwala im na realny wpływ na sprawy, które ich dotyczą.

Lepsze dostosowanie do potrzeb:
Kiedy mieszkańcy aktywnie uczestniczą w procesach decyzyjnych, władze lokalne lepiej rozumieją ich potrzeby i oczekiwania, co prowadzi do bardziej skutecznych i efektywnych działań.

Budowanie poczucia odpowiedzialności:
Udział w samorządzie pozwala mieszkańcom na poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne, co sprzyja zaangażowaniu w życie społeczności lokalnej.

Wzrost zaufania:
Dialog i realne współdziałanie między mieszkańcami a władzami lokalnymi buduje zaufanie, które jest niezbędne do efektywnego funkcjonowania gminy.

Efektywniejsze działania:

Włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne prowadzi do bardziej skutecznych i efektywnych działań, które są lepiej dostosowane do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności.

Inicjatywa lokalna:
Udział mieszkańców w inicjatywach lokalnych pozwala na wdrażanie rozwiązań, które najlepiej odpowiadają potrzebom społeczności i poprawiają jakość życia.

W analizie poddano pod analizę frekwencję wyborczą w samorządowych wyborach w roku 2024. Wyniki ogólne frekwencji wyborczej na poziomie ponadlokalnym nie odbiegały od danych wojewódzkich czy ogólnopolskich. Chcąc zaprezentować problem przynależności społecznej skupiono się na tych wyborach, które dla lokalnej społeczności są najważniejsze. O tyle, ile w wyborach ogólnopolskich do Sejmu czy Senatu, czy też na Prezydentka RP frekwencja wyborcza nawet przewyższała średnie, o tyle w wyborach samorządowych, frekwencja oscyluje wokół 50%. Wskazuje to na problem w postaci niskiego zaangażowania mieszkańców w życie społeczne na najniższym i nie mniej nie mniej ważnym od krajowego- poziomie.

Niska frekwencja wyborcza w Polsce ma wiele przyczyn, wśród których dominują brak zainteresowania polityką, poczucie braku kompetencji wyborczych, zniechęcenie do polityków oraz brak odpowiednich partii i kandydatów. Dodatkowo, w niektórych grupach wiekowych, takich jak najstarsza, barierą może być stan zdrowia, utrudniający dojazd do lokalu wyborczego. Młodzi ludzie często nie głosują ze względu na brak obeznania w polityce i procesie wyborczym, a także z powodu niskiego zainteresowania polityką.

Szczegółowe przyczyny niskiej frekwencji:

Brak zainteresowania polityką:
Dla wielu osób polityka jest postrzegana jako odległa i nieistotna, co prowadzi do braku chęci uczestniczenia w procesie wyborczym.

Poczucie braku kompetencji:
Niektórzy wyborcy uważają, że nie posiadają wystarczającej wiedzy i zrozumienia, aby móc świadomie głosować, co prowadzi do zniechęcenia i rezygnacji z głosowania.

Zniechęcenie do polityków:
Rozczarowanie działaniem partii politycznych i polityków, a także brak zaufania do nich, może powodować, że ludzie nie chcą uczestniczyć w wyborach, widząc je jako nieefektywne lub nawet szkodliwe.

Brak odpowiednich partii i kandydatów:
Niektórzy wyborcy uważają, że obecna oferta polityczna nie odpowiada ich oczekiwaniom, co powoduje ich niechęć do głosowania na dostępnych kandydatów.

Stan zdrowia:
Dla osób starszych i niepełnosprawnych, dojazd do lokalu wyborczego może być trudny lub niemożliwy, co wpływa na frekwencję. W Gminie Wręczyca Wielka na 11 lokali wyborczych tylko 6 było dostosowanych do osób z niepełnosprawnością ruchową.

Brak obeznania w polityce:
Młodzi ludzie często nie rozumieją, jak działa system polityczny, co może powodować ich brak zainteresowania wyborami.

Niskie zainteresowanie polityką:
Dla wielu młodych osób polityka jest postrzegana jako nieistotna, co prowadzi do braku chęci uczestniczenia w procesie wyborczym.

Inne bariery:
Utrudnienia proceduralne (np. brak dostępu do wyborów korespondencyjnych), brak informacji o wyborach, a także brak czasu mogą również wpływać na niską frekwencję.

Skutki niskiej frekwencji:

Słabsza reprezentacja społeczna:
Niska frekwencja może prowadzić do sytuacji, w której wybory nie odzwierciedlają prawdziwych preferencji społecznych, co może prowadzić do rozczarowania i dezaprobaty wobec wyników wyborów.

Słabsze zaufanie do systemu:
Niska frekwencja może również osłabić zaufanie społeczne do systemu politycznego i jego instytucji, co może prowadzić do dalszego obniżania frekwencji.

W zakresie dostępności bazy edukacyjnej i jej wpływie na wyniki i zdawalność egzaminów ośmioklasisty, wyniki te są wyższe od średnich wojewódzkich czy ogólnopolskich.

Tabela 9 Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2023 r.

Egzamin ośmioklasisty 2023 - Gmina Wręczyca Wielka				
Szkoła Podstawowa	Liczba zdających	Jęz. polski	Matematyka	Jęz. angielski
Bieżeń	9	66,78%	48,89%	61,11%
Borowe	12	**71,17%**	52,00%	63,08%
Kalej	30	67,00%	55,07%	69,27%
Kuleje	15	63,40%	55,20%	63,86%
Truskolasy	51	67,45%	**58,82%**	70,53%
Węglowice	30	68,40%	49,60%	71,26%
Wręczyca Wielka	62	66,18%	53,61%	**73,66%**
Gmina Wręczyca Wielka		**67,04%**	**54,33%**	**70,11%**
Powiat kłobucki		66,29%	52,53%	65,82%
Województwo śląskie		65,35%	51,82%	65,97%
Polska		66%	53%	66%
*Wynik procentowy określa odsetek punktów, które zdający zdobyli za rozwiązanie zadań z danego przedmiotu				

Źródło danych: dane Urzędu Gminy

Tabela 10 Wyniki egzaminu ośmioklasisty w 2024 r.

Egzamin ośmioklasisty 2024 - Gmina Wręczyca Wielka				
Szkoła Podstawowa	Liczba zdających	Jęz. polski	Matematyka	Jęz. angielski
Bieżeń	5	75,40%	71,20%	74,40%
Borowe	4	**69,00%**	45,00%	64,00%
Kalej	7	66,71%	55,43%	59,57%
Kuleje	0	Brak klasy ósmej		
Truskolasy	21	62,81%	**61,52%**	66,37%
Węglowice	12	64,67%	51,67%	77,42%
Wręczyca Wielka	9	62,56%	51,11%	**74,33%**
Gmina Wręczyca Wielka		**65,14%**	**56,83%**	**69,71%**
Powiat kłobucki		61,71%	50,45%	65,21%
Województwo śląskie		58,00%	49,54%	66,48%
Polska		61%	52%	66%
*Wynik procentowy określa odsetek punktów, które zdający zdobyli za rozwiązanie zadań z danego przedmiotu				

Źródło danych: dane Urzędu Gminy

Dlatego bardziej interesującą kwestią jest wpływ wyników i osiągnięć egzaminacyjnych na odsetek osób z wykształceniem wyższym i zasadniczym zawodowym w poszczególnych miejscowościach w Gminie Wręczyca Wielka.

I tak też odsetek osób z wykształceniem zasadniczym na terenie Gminy Wręczyca Wielka przekracza 21,30%, z kolei osób z wykształceniem wyższym nie przekracza 19%. Częściowo tendencja ta pokrywa się z danymi ogólnopolskimi. W Polsce odsetek osób z wyższym wykształceniem w ostatnich latach nieznacznie spada, choć wciąż jest wysoki. W 2010 roku, w grupie wiekowej 25-34 lata, 37,1% osób posiadało wyższe wykształcenie, a w 2022 roku było to 40,5%. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku, 23,1% ludności w wieku 13 lat
i więcej w Polsce ma wyższe wykształcenie, a 16,7% posiada tytuł magistra, magistra inżyniera lub równorzędny. W 2021 roku około 25% mieszkańców wsi oraz 16.1% mieszkańców miast posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe. Wśród osób w wieku 25-34 lata w 2022 roku około 40.5% miało wykształcenie wyższe, a w 2017 roku było to 43.6%.

Odsetek osób z wyższym wykształceniem w Polsce jest nadal na wysokim poziomie, co świadczy o rosnącym znaczeniu edukacji w społeczeństwie. Należy jednak pamiętać, że osoby z wyższym wykształceniem mają tendencję do dłuższego trwania życia niż osoby z wykształceniem niższym. Przedkłada się to na problem depopulacji omawiany już wcześniej.

W Gminie Wręczyca Wielka stosunkowo niewielki odsetek osób z wykształceniem wyższym i najwyższym - zasadniczym zauważa się w wioskach najmniej licznych, odwrotną tendencję zauważa się w miejscowościach najbardziej zaludnionych oraz tam, gdzie w danej miejscowości uczniowie posiadają bezpośredni kontakt z placówką edukacyjną, lub gdzie mogą korzystać z bogatej ofert kulturalnej (por. dalsza część opracowania).

PODSUMOWANIE dla sfery społecznej

W celu wskazania jednostek pomocniczych, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk. W przypadku kryterium społecznego w celu dokonania syntetycznej oceny zaliczono wszystkie wskaźniki dla danej sfery, których wartość uznano za wysoką lub bardzo wysoką. Tabela wskazana uprzednio prezentuje wartości poszczególnych analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala z podziałem Gminy Wręczyca Wielka na poszczególne miejscowości. Stan kryzysu inicjuje wskazanie problemów społecznych w ponadnormatywnej ilości ponad średnią wskazań, tj. 9 i więcej.

Miejscowości znajdujące się w stanie kryzysowym z punktu widzenia sfery społecznej: Kalej, Szarlejka i Nowa Szarlejka, Truskolasy i Wręczyca Wielka.

Sfera gospodarcza

Monitoring potencjału rozwoju ekonomiczno-gospodarczego i analiza sytuacji zastanej są niezwykle ważne w kontekście planowanych działań w ramach procesu rewitalizacji. Analizie poddany został obszar przedsiębiorczości w Gminie Wręczyca Wielka. Siłą rozwojową każdej miejscowości jest jej kondycja ekonomiczno-gospodarcza. Wyznaczanie obszarów stanowiących o problematycznym charakterze gminy pozwoli na dokonanie zmian pozwalających w przyszłości ograniczyć jej bariery rozwojowe. Skuteczne zaplanowanie przemian w lokalnej gospodarce zwiększy jej konkurencyjność i atrakcyjność dla pracowników oraz potencjalnych inwestorów.

Podczas diagnozy sfery gospodarczej w Gminie Wręczyca Wielka wzięto pod uwagę liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbę podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców w ostatnim zamkniętym roku obrachunkowym.

Gmina Wręczyca Wielka boryka się z negatywnymi zjawiskami strefy gospodarczej, co obrazuje poniższa tabela:

Tabela 11 Wyniki analizy sfery gospodarczej dla przyjętych wskaźników analizy

	SFERA GOSPODARCZA	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba wskazań
1	Bieżeń	0,49	0,18	0,74	2
2	Borowe	0,62	0,31	0,33	2
3	Bór Zapilski	0,95	0,32	0,00	2
4	Brzezinki	0,60	0,00	0,65	2
5	Czarna Wieś	0,28	0,42	0,25	1
6	Długi Kąt	0,84	0,64	1,00	3
7	Golce	0,80	0,00	0,62	2
8	Grodzisko	0,26	0,26	0,48	1
9	Hutka	0,74	0,00	0,35	1
10	Jezioro	0,43	0,00	0,53	1
11	Kalej	0,46	0,18	0,30	1
12	Klepaczka	0,59	0,00	0,35	1
13	Kuleje	0,68	0,13	0,43	1
14	Nowiny	0,59	0,24	0,66	2
15	Pierzchno	0,00	0,12	0,71	1
16	Piła I	0,53	0,23	0,00	1
17	Piła II	1,00	0,45	0,47	2
18	Puszczew	0,51	0,43	0,43	2
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	0,17	0,52	0,68	2
20	Truskolasy	0,36	0,37	0,87	2
21	Węglowice	0,13	0,15	0,41	0
22	Wręczyca Mała	0,39	0,20	0,67	1
23	Wręczyca Wielka	0,26	0,20	0,42	0
24	Wydra	0,35	0,00	0,36	0
25	Zamłynie	0,60	1,00	0,90	3
	GMINA	**0,44**	**0,26**	**0,51**	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli zaprezentowano wartości powyższych wskaźników oraz wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości. Problem występowania negatywnych zjawisk sfery gospodarczej dotyczy miejscowości: Bieżeń, Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Długi Kąt, Golce, Nowiny, Piła II, Puszczew, Szarlejka, Nowa Szarlejka, Truskolasy, Zamłynie. Jednak największa liczba wskazań negatywnych zjawisk dotyczy dwóch miejscowości: Długi Kąt oraz Zamłynie.

Sfera gospodarcza w gminie, choć potencjalnie obiecująca, stoi przed wyzwaniami i ryzykami. Główne problemy to brak zainteresowania inwestorów, zubożenie społeczeństwa, odległość od dużych ośrodków, brak stabilnych przepisów oraz trudności finansowe gminy. Ryzyka związane

z prowadzeniem działalności gospodarczej to m.in. zmienność rynkowa, konkurencja i brak wsparcia finansowego ze strony samorządu.

Problemy:

Brak zainteresowania inwestorów:
Trudno przyciągnąć inwestorów, co ogranicza rozwój gospodarczy.

Zubożenie społeczeństwa:
Niskie dochody i brak perspektyw dla mieszkańców ograniczają popyt i możliwości inwestycyjne.

Odległość od dużych ośrodków:
Odległość od ośrodków miejskich sprawia, że gmina jest mniej atrakcyjna dla przedsiębiorców.

Brak stabilnych przepisów:
Zmienność przepisów i niepewność prawne mogą zniechęcać do inwestowania.

Trudności finansowe gminy:
Gmina ma ograniczone środki, co utrudnia wspieranie przedsiębiorczości i rozwój infrastruktury.

Wpływ czynników zewnętrznych:
Np. globalny kryzys gospodarczy, zmienność cen surowców, polityka państwa.

Ryzyka:

Zmienna koniunktura rynkowa
Przykładowo, kryzys ekonomiczny może spowodować spadek popytu na towary i usługi, co prowadzi do trudności finansowych.

Koniec konkurencji:
Wzrost konkurencji zagraża lokalnym przedsiębiorcom i może prowadzić do upadków.

Brak wsparcia ze strony gminy
Ograniczone środki samorządu mogą utrudnić wsparcie dla przedsiębiorców.

Zagrożenia środowiskowe
Np. zanieczyszczenie powietrza, brak terenów pod inwestycje.

Ryzyka demograficzne
Np. starzejące się społeczeństwo, brak siły roboczej.

PODSUMOWANIE dla sfery gospodarczej

W celu wskazania jednostek pomocniczych, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk. W przypadku kryterium gospodarczego w celu dokonania syntetycznej oceny zaliczono wszystkie wskaźniki dla danej sfery, których wartość uznano za wysoką lub bardzo wysoką. Tabela wskazana uprzednio prezentuje wartości poszczególnych

analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala z podziałem Gminy Wręczyca Wielka na poszczególne miejscowości. Stan kryzysu inicjuje wskazanie problemów gospodarczych w ponadnormatywnej ilości jako wartość najwyższa wskazań, tj. 3.

Miejscowości znajdujące się w stanie kryzysowym z punktu widzenia sfery gospodarczej: **Długi Kąt, Zamłynie.**

Sfera środowiskowa

Jednym z równie ważnych aspektów diagnozy obszarów zdegradowanych jest sfera środowiskowa. Analiza tego obszaru pozwoli na określenie kondycji środowiskowej Gminy Wręczyca Wielka. Współcześnie nacisk kładzie się na optymalizowanie sytuacji środowiskowej, gdyż ma ona wpływ na jakość życia mieszkańców gminy oraz stanowi o atrakcyjności i potencjale danego obszaru. Zatem identyfikacja kondycji środowiska w Gminie Wręczyca Wielka staje się niezwykle potrzebna w celu wyznaczenia obszarów kryzysowych, wymagających działań interwencyjnych w ramach procesu rewitalizacji. Sfera środowiskowa w Gminie Wręczyca Wielka zdiagnozowana została na podstawie wskaźnika udziału procentowego budynków generujących tzw. niskie emisje, liczby złożonych wniosków w ramach programu CZYSTE POWIETRZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców, obecności formy ochrony przyrody na terenie danej miejscowości, bezpośredniego sąsiedztwo w pobliżu dróg o zasięgu co najmniej wojewódzkim, które emitują ponadnormatywne emisje.

Tabela 12 Wyniki analizy sfery środowiskowej dla przyjętych wskaźników analizy

	SFERA GOSPODARCZA	Udział procentowy budynków generujących tzw. niskie emisje	Liczba złożonych wniosków w ramach programu CZYSTE POWIETRZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Formy ochrony przyrody	Bezpośrednie sąsiedztwo w pobliżu dróg o zasięgu co najmniej wojewódzkim	Liczba wskazań
1	Bieżeń	0,78	0,24	1,00	0,00	3
2	Borowe	0,70	0,27	1,00	0,00	3
3	Bór Zapilski	1,00	0,06	0,80	0,00	2
4	Brzezinki	0,08	0,03	1,00	0,00	1
5	Czarna Wieś	0,32	0,14	1,00	0,00	1
6	Długi Kąt	0,04	0,09	1,00	0,00	1
7	Golce	0,79	0,10	0,00	0,00	1
8	Grodzisko	0,67	0,18	0,20	0,50	3
9	Hutka	0,67	0,18	0,60	0,00	2
10	Jezioro	0,06	0,06	0,60	0,00	0
11	Kalej	0,37	0,15	0,80	0,50	2
12	Klepaczka	0,65	0,10	0,80	0,00	2
13	Kuleje	0,31	0,18	0,80	0,00	2
14	Nowiny	0,60	0,04	0,80	0,00	2
15	Pierzchno	0,00	0,01	0,40	0,00	0
16	Piła I	0,34	0,04	1,00	0,00	1
17	Piła II	0,68	0,05	1,00	0,00	2
18	Puszczew	0,59	0,16	1,00	0,00	2
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	0,75	0,16	1,00	0,00	2
20	Truskolasy	0,84	0,63	0,40	0,50	3
21	Węglowice	0,67	0,17	1,00	0,00	3
22	Wręczyca Mała	0,58	0,13	0,20	0,00	1
23	Wręczyca Wielka	0,34	1,00	0,40	1,00	2
24	Wydra	0,78	0,00	1,00	0,50	3
25	Zamłynie	0,33	0,10	1,00	0,00	1
	GMINA	**0,52**	**0,17**	**0,75**	**0,12**	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli zaprezentowano wartości powyższych wskaźników oraz wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości. Problem występowania negatywnych zjawisk sfery środowiskowej dotyczy miejscowości: Bieżeń, Borowe, Grodzisko, Szarlejka, Nowa Szarlejka, Truskolasy, Węglowice, Wydra.

Sfera środowiskowa w gminie obejmuje wszystkie aspekty związane z ochroną i zarządzaniem środowiskiem naturalnym na danym terenie. Obejmuje to zarówno naturalne elementy środowiska, jak i oddziaływania na nie wynikające z działalności człowieka, w tym infrastrukturę, gospodarkę odpadami, ochronę powietrza i wody, a także ochronę przyrody.

Elementy sfery środowiskowej w gminie:

Ochrona przyrody:
Obejmuje ochronę obszarów naturalnych, takich jak parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, a także ochronę gatunków roślin i zwierząt.

Infrastruktura:
Dotyczy stanu technicznego i ekologicznego infrastruktury, takiej jak drogi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, a także budynki komunalne.

Gospodarka odpadami:
Obejmuje zbieranie, transport, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów komunalnych i przemysłowych.

Ochrona powietrza i wody:
Dotyczy kontroli emisji zanieczyszczeń do powietrza, ochrony źródeł wody pitnej i jakości wód powierzchniowych.

Ochrona krajobrazu:
Obejmuje działania na rzecz zachowania walorów krajobrazowych i przyrodniczych.

Monitoring środowiska:
Obejmuje monitorowanie jakości powietrza, wód, gleb, a także monitorowanie przyrody.

Planowanie i polityka środowiskowa:
Dotyczy tworzenia planów i strategii dotyczących ochrony środowiska, jak również wdrażania przepisów prawnych.

Świadomość i edukacja ekologiczna:
Obejmuje działania na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców i wdrażania dobrych praktyk.

PODSUMOWANIE dla sfery środowiskowej

W celu wskazania jednostek pomocniczych, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk. W przypadku kryterium środowiskowego w celu dokonania syntetycznej oceny zaliczono wszystkie wskaźniki dla danej sfery, których wartość uznano za wysoką lub bardzo wysoką. Tabela wskazana uprzednio prezentuje wartości poszczególnych analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala z podziałem Gminy Wręczyca Wielka na poszczególne miejscowości. Stan kryzysu inicjuje wskazanie problemów środowiskowych w ponadnormatywnej ilości ponad średnią wskazań, tj. 3 i więcej. Żadna z miejscowości nie wykazała bowiem koncentracji wszystkich 4-ech badanych zjawisk, by móc uznać wskazanie obszarów problemów środowiskowych w ponadnormatywnej ilości jako wskazań najwyższych.

Miejscowości znajdujące się w stanie kryzysowym z punktu widzenia sfery środowiskowej: Bieżeń, Borowe, Grodzisko, Truskolasy, Węglowice, Wydra.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

O potencjale i atrakcyjności danego obszaru świadczą również warunki przestrzenno-funkcjonalne, mogące stać się przyczyną do przyciągania nowych mieszkańców lub potencjalnych inwestorów w danej gminie. W ramach sfery przestrzenno-funkcjonalnej analizie poddano odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej, odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej, liczbę mieszkań oddanych do użytku oraz ich powierzchnię.

Tabela 13 Wyniki analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej dla przyjętych wskaźników analizy

	SFERA PRZESTRZENNO - FUNKCJONALNA	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej	Liczba mieszkań oddanych do użytku	Powierzchnia mieszkań oddanych do użytku	Liczba wskazań
1	Bieżeń	0	0,50	0,75	0,54	1
2	Borowe	0	0,05	1,00	0,70	2
3	Bór Zapilski	0	0,28	0,88	0,83	2
4	Brzezinki	0	0,31	1,00	0,79	2
5	Czarna Wieś	0	0,32	1,00	0,74	2
6	Długi Kąt	0	0,75	0,88	1,00	3
7	Golce	0	0,40	1,00	0,68	2
8	Grodzisko	0	0,22	0,00	0,80	1
9	Hutka	0	0,83	0,50	0,62	2
10	Jezioro	0	0,89	1,00	0,96	3
11	Kalej	0	0,20	0,25	0,58	0
12	Klepaczka	0	0,25	0,88	0,50	1
13	Kuleje	0	0,63	1,00	0,23	2
14	Nowiny	0	0,40	0,88	0,73	2
15	Pierzchno	0	0,74	0,63	0,67	2
16	Piła I	0	0,85	0,88	0,39	2
17	Piła II	0	0,38	1,00	0,52	1
18	Puszczew	0	0,12	0,88	0,41	1
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	0	0,21	0,88	0,54	1
20	Truskolasy	0	0,26	0,38	0,77	1
21	Węglowice	0	0,47	0,88	0,59	2
22	Wręczyca Mała	0	0,03	1,00	0,00	1
23	Wręczyca Wielka	0	0,00	0,13	0,72	1
24	Wydra	0	1,00	1,00	0,61	2
25	Zamłynie	0	0,05	1,00	0,54	1
	GMINA	**0**	**0,41**	**0,79**	**0,62**	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli zaprezentowano wartości powyższych wskaźników oraz wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości. Problem występowania negatywnych zjawisk sfery przestrzenno- funkcjonalnej dotyczy miejscowości: Borowe, Bór Zapilski, Brzezinki, Czarna Wieś, Długi Kąt, Golce, Hutka, Jezioro, Kuleje, Nowiny, Pierzchno, Piła I, Węglowice, Wydra.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna w gminie odnosi się do stanu infrastruktury, jak również stanu technicznego i wieku zabudowy mieszkaniowej, szczególnie w odniesieniu do mieszkań komunalnych i wspólnot mieszkaniowych. Oznacza to, że analiza przestrzenno-funkcjonalna uwzględnia zarówno infrastrukturę (np. drogi, sieć wodociągową, energetyczną) jak i stan techniczny budynków.

W praktyce, przy definiowaniu obszaru rewitalizacji, ważne jest, aby uwzględnić tę sferę, czyli sprawdzić stan infrastruktury i zabudowy w określonym obszarze. Pozwala to na lepsze zrozumienie problemów i identyfikację potrzeb rewitalizacyjnych.

W Gminie Wręczyca Wielka, podobnie jak w innych gminach, analiza przestrzenno-funkcjonalna może pomóc w planowaniu rozwoju, identyfikacji obszarów wymagających rewitalizacji, a także w podejmowaniu decyzji dotyczących inwestycji w infrastrukturę i modernizacji zabudowy.

PODSUMOWANIE dla sfery przestrzenno- funkcjonalnej

W celu wskazania jednostek pomocniczych, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno- funkcjonalnej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk. W przypadku kryterium przestrzenno-funkcjonalnego w celu dokonania syntetycznej oceny zaliczono wszystkie wskaźniki dla danej sfery, których wartość uznano za najwyższą. Tabela wskazana uprzednio prezentuje wartości poszczególnych analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala z podziałem Gminy Wręczyca Wielka na poszczególne miejscowości. Stan kryzysu inicjuje wskazanie problemów przestrzenno- funkcjonalnych w ponadnormatywnej ilości jako najwyższą wartość wskazań, tj. 3 i więcej. Żadna z miejscowości nie wykazała bowiem koncentracji wszystkich 4-ech badanych zjawisk, by móc uznać wskazanie obszarów problemów środowiskowych w ponadnormatywnej ilości jako wskazań najwyższych.

Miejscowości znajdujące się w stanie kryzysowym z punktu widzenia sfery przestrzenno-funkcjonalnej: Długi Kąt, Jezioro.

Sfera techniczna

Ważnym aspektem świadczącym również o potencjale i atrakcyjności danego obszaru są warunki techniczne. Mogą one także stać się przyczyną przyciągania potencjalnych inwestorów, jak również nowych mieszkańców. Podczas diagnozy sfery technicznej w Gminie Wręczyca Wielka wzięto pod uwagę liczbę budynków o wartościach kulturowych oraz udział procentowy budynków wymagających remontu (szacunek).

Tabela 14 Wyniki analizy sfery technicznej dla przyjętych wskaźników analizy

	SFERA TECHNICZNA	Liczba budynków o wartościach kulturowych	Udział procentowy budynków wymagających remontu (szacunek)	Liczba wskazań
1	Bieżeń	0,75	0,78	1
2	Borowe	0,63	0,70	1
3	Bór Zapilski	1,00	1,00	2
4	Brzezinki	1,00	0,08	1
5	Czarna Wieś	1,00	0,32	1
6	Długi Kąt	1,00	0,04	1
7	Golce	0,88	0,79	2
8	Grodzisko	0,75	0,67	1
9	Hutka	0,88	0,67	2
10	Jezioro	0,88	0,06	1
11	Kalej	0,75	0,37	0
12	Klepaczka	1,00	0,65	2
13	Kuleje	0,88	0,31	1
14	Nowiny	1,00	0,60	2
15	Pierzchno	1,00	0,00	1
16	Piła I	1,00	0,34	1
17	Piła II	1,00	0,68	2
18	Puszczew	1,00	0,59	2
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	0,88	0,44	1
20	Truskolasy	0,00	0,84	1
21	Węglowice	0,63	0,67	1
22	Wręczyca Mała	1,00	0,58	2
23	Wręczyca Wielka	0,13	0,34	0
24	Wydra	1,00	0,78	2
25	Zamłynie	1,00	0,33	1
	GMINA	**0,84**	**0,50**	

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli zaprezentowano wartości powyższych wskaźników oraz wskaźnika syntetycznego Perkala (im wyższa wartość wskaźnika, tym większe prawdopodobieństwo wystąpienia stanu kryzysowego) z uwzględnieniem podziału Gminy Wręczyca Wielka na miejscowości. Problem występowania negatywnych zjawisk sfery technicznej dotyczy miejscowości: Bór Zapilski, Golce, Hutka, Klepaczka, Nowiny, Piła II, Puszczew, Wręczyca Mała, Wydra.

Sfera techniczna w gminie odnosi się do infrastruktury i urządzeń, które są niezbędne do funkcjonowania społeczności. Obejmuje ona drogi, wodociągi, kanalizację, energetykę, systemy telekomunikacyjne, oraz inne elementy niezbędne do zapewnienia podstawowych usług publicznych.

Szczególnie:

Infrastruktura drogowa: Drogi, ulice, chodniki, place, mosty, tunele, parkingi, oznakowanie, sygnalizacja świetlna.

Infrastruktura wodociągowa i kanalizacyjna:	Wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, zasilanie wodą.
Infrastruktura energetyczna:	Sieć elektryczna, gazociągi, systemy ogrzewcze, oświetlenie publiczne.
Infrastruktura telekomunikacyjna:	Sieci telefoniczne, internetowe, radiowe, sieci kablowe.
Infrastruktura komunalna:	Udogodnienia dla mieszkańców, takie jak oświetlenie publiczne, place zabaw, parki, skargi.
Zarządzanie odpadami:	Ośrodki segregacji, recyklingu, składowiska, spalarnie.
Infrastruktura zdrowotna:	Szpitale, przychodnie, apteki.
Infrastruktura edukacyjna:	Szkoły, przedszkola, uczelnie.
Infrastruktura sportowa:	Place zabaw, stadiony, baseny.
Infrastruktura kulturalna:	Biblioteki, muzea, galerie, teatry.
Infrastruktura transportowa:	Stacje kolejowe, przystanki autobusowe.
Infrastruktura handlowa:	Sklepy, centra handlowe, targowiska.
Infrastruktura mieszkaniowa:	Mieszkania komunalne, budynki mieszkalne, budynki użyteczności publicznej, budynki przemysłowe.

PODSUMOWANIE dla sfery technicznej

W celu wskazania jednostek pomocniczych, w których występuje wysokie bądź bardzo wysokie nasilenie negatywnych zjawisk w sferze technicznej dokonano syntetycznej oceny stopnia nasilenia negatywnych zjawisk. W przypadku kryterium technicznego w celu dokonania syntetycznej oceny zaliczono wszystkie wskaźniki dla danej sfery, których wartość uznano za wysoką lub bardzo wysoką. Tabela wskazana uprzednio prezentuje wartości poszczególnych analizowanych wskaźników oraz wartość wskaźnika syntetycznego Perkala z podziałem Gminy Wręczyca Wielka na poszczególne miejscowości. Stan kryzysu inicjuje wskazanie problemów technicznych w ponadnormatywnej ilości ponad średnią i jednocześnie najwyższą wartość wskazań, tj. 2.

Miejscowości znajdujące się w stanie kryzysowym z punktu widzenia sfery technicznej: Bór Zapilski, Golce, Hutka, Klepaczka, Nowiny, Piła II, Puszczew, Wręczyca Mała, Wydra.

Obszary zdegradowane

Obszar zdegradowany to taki, na którym nasilone są negatywne zjawiska społeczne, do których zaliczyć można m.in.: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji, niski poziom kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym oraz kulturalnym. Co więcej, obszar zdegradowany cechuje się co najmniej jednym negatywnym zjawiskiem ze sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

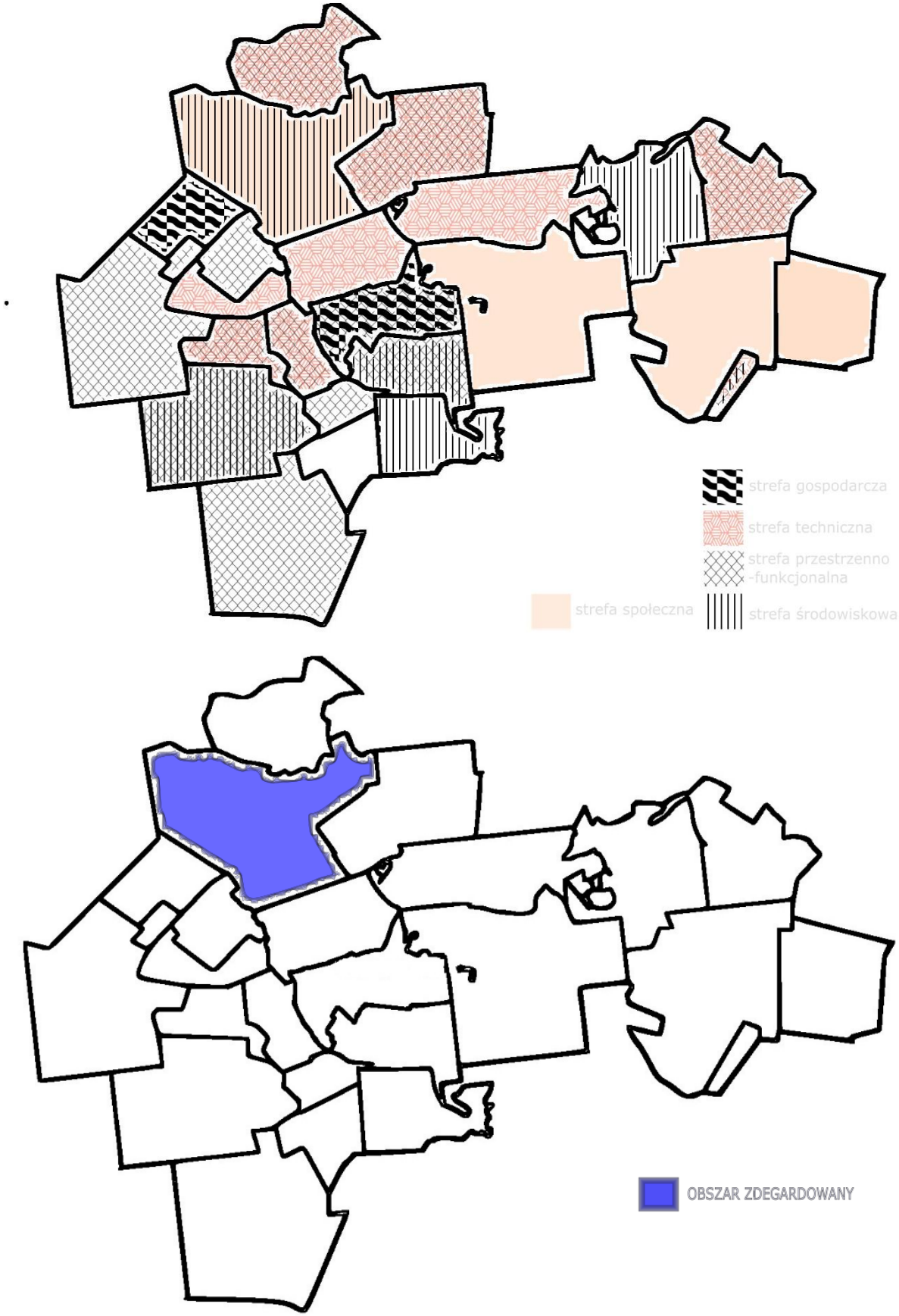
Obszary zdegradowane wyznaczone zostały na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w pięciu sferach, podczas której wykorzystano syntetyczny wskaźnik Perkala. Wyższą wartość wskaźnika syntetycznego Perkala interpretowano jako obszar, na którym skoncentrowane są negatywne zjawiska. Przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych wzięto pod uwagę wpływ na rozwój całej Gminy Wręczyca Wielka oraz intensyfikację wskazań wartości negatywnych wyznaczonych uprzednio wskaźnikiem syntetycznym powyżej średniej dla danej sfery społecznej i najwyższych wskazań z możliwych dla pozostałych sfer.

Tabela 15 Wyniki analizy dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego

		Sfera społeczna		Sfera gospodarcza		Sfera środowiskowa		Sfera przestrzenno-funkcjonalna		Sfera techniczna	
Lp.		Wartość wskaźnika syntetycznego	Liczba wskaźników powyżej średniej dla Gminy Wręczyca Wielka	Wartość wskaźnika syntetycznego	Liczba wskaźników powyżej średniej dla Gminy Wręczyca Wielka	Wartość wskaźnika syntetycznego	Liczba wskaźników powyżej średniej dla Gminy Wręczyca Wielka	Wartość wskaźnika syntetycznego	Liczba wskaźników powyżej średniej dla Gminy Wręczyca Wielka	Wartość wskaźnika syntetycznego	Liczba wskaźników powyżej średniej dla Gminy Wręczyca Wielka
1	Bieżeń	7,50	2	1,41	2	2,02	3	1,79	1	1,53	1
2	Borowe	13,93	8	1,26	2	1,97	3	1,75	2	1,32	1
3	Bór Zapilski	7,19	3	1,27	2	1,86	2	1,99	2	2,00	2
4	Brzezinki	5,90	2	1,25	2	1,10	1	2,10	2	1,08	1
5	Czarna Wieś	10,38	4	0,96	1	1,46	1	2,06	2	1,32	1
6	Długi Kąt	8,46	4	2,48	3	1,12	1	2,63	3	1,04	1
7	Golce	4,86	4	1,42	2	0,89	1	2,09	2	1,66	2
8	Grodzisko	5,06	5	1,00	1	1,05	3	1,02	1	1,42	1
9	Hutka	4,66	3	1,10	1	1,45	2	1,95	2	1,55	2
10	Jezioro	3,77	1	0,95	1	0,72	0	2,85	3	0,93	1
11	Kalej	14,94	10	0,94	1	1,33	2	1,03	0	1,12	0
12	Klepaczka	13,38	3	0,94	1	1,55	2	1,63	1	1,65	2
13	Kuleje	14,09	7	1,25	1	1,29	2	1,86	2	1,18	1
14	Nowiny	10,41	4	1,49	2	1,44	2	2,01	2	1,60	2
15	Pierzchno	3,49	2	0,83	1	0,41	0	2,03	2	1,00	1
16	Piła I	4,69	3	0,77	1	1,38	1	2,12	2	1,34	1
17	Piła II	10,57	4	1,92	2	1,74	2	1,90	1	1,68	2
18	Puszczew	5,22	3	1,37	2	1,74	2	1,40	1	1,59	2
19	Szarlejka, Nowa Szarlejka	6,31	9	1,36	2	1,91	2	1,62	1	1,32	1
20	Truskolasy	10,54	11	1,60	2	1,87	3	1,40	1	0,84	1
21	Węglowice	9,09	1	0,69	0	1,84	3	1,94	2	1,29	1
22	Wręczyca Mała	5,34	3	1,27	1	0,91	1	1,03	1	1,58	2
23	Wręczyca Wielka	9,64	10	0,88	0	1,74	2	0,85	1	0,47	0
24	Wydra	13,22	4	0,71	0	1,78	3	2,61	2	1,78	2
25	Zamłynie	9,83	3	2,50	3	1,43	1	1,59	1	1,33	1

Źródło: opracowanie własne

Obszarem zdegradowanym w Gminie Wręczyca Wielska jest miejscowość Truskolasy. To dla tej miejscowości wskazano ponadnormatywną koncentrację zjawisk kryzysowych i negatywnych sfery społecznej łącznie z miejscowością Kalej, Szarlejka i Nowa Szarlejka oraz Wręczyca Wielka. Jednak dla tych miejscowości nie zidentyfikowano ponadnormatywnych wskazań nasilenia zjawisk negatywnych i kryzysowych dla pozostałych sfer. Zgodnie z przyjętą metodologią, jedynie miejscowość Truskolasy spełnia kryterium wskazane w definicji obszaru zdegradowanego.



Rysunek 3 Obszar zdegradowany zobrazowany na mapie jako wynik wizualny diagnozy
Źródło: opracowanie własne na podstawi analiz

Obszary rewitalizacji

Zaprezentowana diagnoza posłużyła do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Wręczyca Wielka, które mają zostać na dalszym etapie prac objęte Programem Rewitalizacji. Obszar rewitalizacji stanowi element obszaru zdegradowanego. Cechuje się on szczególną koncentracją negatywnych zjawisk ze sfery społecznej oraz gospodarczej lub środowiskowej lub przestrzenno- funkcjonalnej lub technicznej. Ponadto obszar rewitalizacji ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Na obszarze zdegradowanym w Gminie Wręczyca Wielka mieszka 11% ludności Gminy Wręczyca Wielka. Odsetek ten, nie przekracza maksymalnej wartości liczby mieszkańców jaką może zamieszkiwać obszar rewitalizacji. Wg wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, obszar rewitalizacyjny nie może być bowiem większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Powierzchnia obszaru zdegradowanego w granicach administracyjnych miejscowości Truskolasy wynosi 12% powierzchni Gminy Wręczyca Wielka, zatem ten warunek powierzchniowy również uważa się za spełniony.

Wskazany obszar zdegradowany nie musi zatem zostać ograniczony. Na podstawie analizy desk research, analizy wskaźnikowej podjęto decyzję, co do wyboru jednostek przestrzennych, które objęte zostaną obszarem rewitalizacji, a które mieszczą się w granicach administracyjnych miejscowości Truskolasy.

Tabela 16 Dane ustawowe dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców [osoby]	Odsetek [%]	Powierzchnia [ha]	Odsetek [%]
1	Truskolasy	1977	11	1253	12
	Obszar zdegradowany	**1977**	**11**	**1253**	**12**
	Obszar rewitalizacji	**1000**	**6**	**850**	**9**

Źródło: opracowanie własne

Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji

Koncentracja negatywnych zjawisk w sferze społecznej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji potwierdziła się na różnych płaszczyznach analizy. Przyczyny (źródła) kryzysu na obszarze rewitalizacji ustalono na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej. W sferze społecznej podjęto do analizy 16 wskaźników obrazujących stan sfery społecznej w Gminie Wręczyca Wielka. Pogłębiona analiza obszaru rewitalizacji dotyczy jedynie miejscowości i sołectwa zarazem jakim są Truskolasy.

Pierwszym analizowanym wskaźnikiem była liczba ludności, tj. spadek lub wzrost. Ogółem na terenie Gminy Wręczyca Wielka liczba ludności spadła o 16 osób. W miejscowości Truskolasy odnotowano spadek jedynie o 5 osób. Nie była to wartość najmniejsza w Gminie Wręczyca Wielka. Metodą wskaźnika Perkala wskazano, iż dla tej cechy społecznej w kryzysie znajdują się miejscowości Puszczew oraz Szarlejka i Nowa Szarlejka.

Kolejnym wskaźnikiem była liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców. W miejscowości Truskolasy wartość ta wyniosła 21,2, przy średniej w Gminie

Wręczyca Wielka wynoszącej 22,2. Można zatem stwierdzić, iż pod tym kątem nie zachodzą zjawiska negatywne w obszarze rewitalizacji.

Również w zakresie wskaźnika społecznego, którym była liczba ludności w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 100 mieszkańców, w Gminie Wręczyca Wielka średnia wartość wyniosła 59,9, gdy tymczasem w miejscowości Truskolasy wartość ta przekracza średnią i wyniosła 61,3.

W przypadku już problemów społecznych związanych z problemem bezrobocia, średni odsetek bezrobotnych w miejscowości Truskolasy wyniósł łącznie 11%, gdy tymczasem łączna liczba bezrobotnych w całej Gminie Wręczyca Wielka stanowi 532 osoby. Odsetek osób borykających się z problemem bezrobocia w Truskolasach jest jednym z wyższych.

W Gminie Wręczyca Wielka dominują budynki zamieszkiwane przez co najmniej 4-osobowe gospodarstwa domowe. Wskazuje to na aspekt wielodzietności w Gminie Wręczyca Wielka. W Truskolasach także dominują gospodarstwa domowe 4-osobowe.

Analizując wartości wskaźników tj. liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na ubóstwo, ze względu na bezrobocie, ze względu na niepełnosprawność, ze względu na długotrwałą chorobę, ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, ze względu na alkoholizm zauważa się, iż na obszarze rewitalizacji widoczne jest znaczne skumulowanie ww. zjawisk społecznych. W każdym przypadku zdiagnozowano wysokie wskazania wskaźnika syntetycznego w Truskolasach, wykraczające pond wartość przeciętną dla całej Gminy Wręczyca Wielka. I tak też odsetek osób zmagających się z problemem ubóstwa w Truskolasach wynosi 11%, gdy tymczasem wartość średnia dla Gminy Wręczyca Wielka to 20%. Można stwierdzić, iż wartość ta w porównaniu ze stanem gminnym nie jest przeszacowana, jednak wskaźnik syntetyczny Perkala wyraźnie wskazał miejscowości, dla których badane zjawisko staje się problemem społecznym. Miejscowość Truskolasy pomimo, iż nie przekracza wartości średniej, wskazano jako miejscowość z kryzysem w przedmiotowym badaniu. Odsetek osób zmagających się z problemem bezrobocia i jednocześnie korzystający z pomocy społecznej to w Gminie Wręczyca Wielka wartość 15,8%, gdy dla Truskolas odsetek ten wynosi 16%, tj. jest to wartość nieznacznie większa od średniej. Problem niepełnosprawności dotyczy 13% mieszkańców Truskolas. Wartość ta nie przekracza średniej dla Gminy Wręczyca Wielka wynoszącej 17%, jednak wskaźnik Perkala wykazał, iż wartość ta pozwala zakwalifikować miejscowość Truskolas jako miejscowość z problemem dla badanej cechy społecznej. Część mieszkańców Truskolas zmaga się z długotrwałą chorobą, która uniemożliwia normalne funkcjonowanie i z tego tytułu blisko 12% pobierających zasiłki z tego tytułu to właśnie mieszkańcy Truskolas. Jest to także wartość przekraczająca średnią dla Gminy Wręczyca Wielka wskazaną wskaźnikiem syntetycznym 0,33. Tylko 1% więcej osób to osoby pobierające zasiłki z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, wartość ta także wykracza poza średnią dla Gminy Wręczyca Wielka wynoszącą 5%.

Istotnym problemem społecznym jest problem alkoholizmu w Gminie Wręczyca. Statystycznie średnia wartość społeczeństwa w Gminie Wręczyca Wielka zmagająca się z problemem alkoholizmu to 4%, gdy w Truskolasach wartość ta została przekroczona ponad 4 razy i wynosi 17%. Co 6-sta osoba pobierająca zasiłek społeczny wskazuje na problem alkoholizmu. Jest to

znaczący problem społeczny, gdyż konsekwencje alkoholizmu wykraczają niejednokrotnie poza sferę społeczną, destabilizując wiele sfer życia mieszkańców.

Ponad 16-krotnie przekroczono w Truskolasach wartości średnie związane z liczba przestępstw. Już sama liczba wypadków drogowych i kolizji w roku 2023 wyniosła na obszarze rewitalizacji 26 na 112 przypadków w całej Gminie Wręczyca Wielka i była najwyższą w całej Gminie. Truskolasy wykazały najniższy wskaźnik frekwencji w wyborach samorządowych, wynoszący 44,24%. Pomimo, iż w miejscowości Truskolasy odsetek osób z wykształceniem wyższym wynosi 6% i jest wyższy od średniej gminnej (3,94%), to jednak problemem jest rosnący odsetek osób z wykształceniem zasadniczym (32,8%), gdy dla Gminy Wręczyca Wielka wynosi on 31,56%. Dla miejscowości o wysokim wskaźniku zaludnienia problem ten jest kluczowy.

Do miejscowości najbardziej obarczonymi problemami społecznymi zalicza się Truskolasy jako obszar rewitalizacji w Gminie Wręczyca Wielka. Na podstawie analizy wskaźnikowej możemy twierdzić, że jest to obszar dotknięty największą liczbą niepożądanych zjawisk w sferze społecznej.

W sferze gospodarczej poddano analizie liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców, liczbę podmiotów gospodarczych wykreślonych z rejestru REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbę nowych podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 100 mieszkańców. Na terenie Truskolas zarejestrowanych jest łącznie 235 na 1924 podmiotów gospodarczych w bazie REGON. Obok Wręczycy Wielkiej jest to druga wielkość w Gminie. Zadowalającym jest fakt, iż w tym samym roku 25 nowych podmiotów się zarejestrowało na 12 wykreślonych. Patrząc jednak w ten sposób uzyskujemy mylną interpretację, gdyż w większych miejscowościach, jakimi są Truskolasy, środowisko dla rozwoju przedsiębiorczości jest bardziej przychylne niż dla mniej liczebnych lokalizacji. Dlatego miernik syntetyczny Perkala, bazując na odsetku liczby podmiotów wykreślonych, zarejestrowanych oraz obecnych podmiotów w bazie REGON w przeliczeniu na ludność w danej miejscowości wskazał, że saldo rejestracji i wykreśleń z punktu widzenia liczby mieszkańców w danej miejscowości dla obszaru rewitalizacji jest problemem. Już sama liczba 12-stu wykreślonych podmiotów była największa w całej Gminie.

Dokonana analiza potwierdza występowanie negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej oraz konieczność interwencji w ramach procesu rewitalizacji na wskazanym obszarze.

W sferze środowiskowej poruszono w diagnozie problemy związane z niską emisją, w tym poprzez analizę udziału procentowego budynków generujących tzw. niskie emisje, w korelacji z liczbą złożonych wniosków w ramach programu CZYSTE POWIETRZE w przeliczeniu na 100 mieszkańców oraz liczbą zidentyfikowanych form ochrony przyrody oraz bezpośredniego sąsiedztwa w pobliżu dróg o zasięgu co najmniej wojewódzkim generującym ponadprzeciętne wartości tzw. emisji napływowej i hałas akustyczny na terenie danej miejscowości. W Truskolasach blisko 38% budynków wymaga zmiany formy ogrzewania lub poprawy efektywności energetycznej na 31% w całej Gminie Wręczyca Wielka. Również w Truskolasach zdiagnozowano 3 formy ochrony przyrody, przekraczające średnią w miejscowości oraz zdiagnozowano bezpośrednie sąsiedztwo z drogą DW 494. Truskolasy to 646 gospodarstwa domowe, gdzie co najmniej 12% z nich ubiegało się o wsparcie z programu CZYSTE POWIETRZE. Truskolasy wraz z Wręczycą Wielką to najludniejsze miejscowości. Odnosząc obliczenia diagnostyczne do liczby gospodarstw w danej miejscowości otrzymujemy, iż blisko 3%

gospodarstw domowych skorzystało z tej formy wsparcia i jest to wartość 3-krotnie większa niż w całej Gminie Wręczyca Wielka.

Dokonana analiza potwierdza występowanie negatywnych zjawisk w sferze środowiskowej oraz konieczność interwencji w ramach procesu rewitalizacji na wskazanym obszarze.

W sferze przestrzenno- funkcjonalnej analizie poddano odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, jako infrastruktury krytycznej w gminach, jak także zbadano liczbę nowych mieszkań oddanych do użytku wraz z ich powierzchnią celem diagnozy pogłębionej i skumulowanej z sferą społeczną, tj. czy w parze z budową nowych powierzchni zwiększa się wskaźnik populacji lub czy mamy do czynienia z problemem wielodzietności. Okazuje się, iż problemem w obszarze rewitalizacji nie są kwestie podłączenia do kanalizacji czy wodociągów. Również liczba nowych mieszkań wynosząca 6/rok to jedna z wyższych wartości w Gminie Wręczyca Wielka. Zauważa się jednak, iż powierzchnia standardowa nowych budynków mieszkalnych to 134,7m^2 i jest to wartość niższa od średniej powierzchni mieszkalnej w Gminie Wręczyca Wielka (161,22m^2). Problem może mieć różne podłoże i sam w sobie może nie być zjawiskiem bezpośredniej przyczyny, ale konsekwencją skumulowania problemów o innym podłożu: materialnym, ekonomicznym, lokalizacyjnym, administracyjnym, etc.

Ostatnią badaną sferą jest sfera techniczna, w której wydzielono dwa wskaźniki: liczbę budynków o wartościach kulturowych oraz udział procentowy budynków wymagających remontu (szacunek). Pod pojęciem budynków o wartościach kulturowych rozumie się obecność: zabytków, domów kultury, bazy edukacyjnej, świetlicowej, etc. W Truskolasach zdiagnozowano największą liczbę zabytków w Gminie Wręczyca Wielka (3 budynki), 2 kluby sportowe, bibliotekę oraz dwie szkoły podstawowe. Suma ta jest jedną z wyższych w Gminie i wartość ta jako zadowalająca nie posiada znamion kryzysowej sytuacji, jednak odsetek szacunkowy budynków wymagających interwencji (43%) to jedna z wyższych wartości w Gminie Wręczyca Wielka (średnia wynosi 36%).

Analiza wskaźników sfery gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej odsłoniła obraz jednego sołectwa i miejscowości, w przypadku którego wartości odnotowanych wskaźników były najbardziej niekorzystne w porównaniu do wartości referencyjnych. Ponadto w trakcie delimitacji poszczególnych podobszarów rewitalizacji wzięto pod uwagę także znaczenie poszczególnych obszarów dla rozwoju całej gminy. Analiza wskaźnikowa pozwoliła na dostrzeżenie natężenia i rodzaju zjawisk kryzysowych. Wnioski z analizy dowodzą słuszności wskazanych terenów przeznaczonych do rewitalizacji w Gminie Wręczyca Wielka oraz pozwoliły na wyznaczenie tam obszaru rewitalizacji obejmującego wytypowaną całość obszaru zdegradowanego, cechującą się szczególną koncentracją problemów i zjawisk kryzysowych w sferze społecznej oraz gospodarczej i/lub przestrzenno-funkcjonalnej i/ lub technicznej i/lub środowiskowej, o których mowa w art. 9 ust.1 ustawy o rewitalizacji, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego Gminy Wręczyca Wielka zamierza się prowadzić rewitalizację.

Wyniki diagnozy uzyskane na podstawie analizy danych pozwoliły na charakterystykę całości obszaru pod względem funkcjonalnym oraz spójną charakterystykę obszarów problemowych z uwzględnieniem spójności przestrzennej i społecznej. Podjęcie działań na wskazanych obszarach kryzysowych przyczyni się nie tylko do poprawy sytuacji życiowej mieszkańców, ale

też dzięki temu do ożywienia całej Gminy Wręczyca Wielka w odniesieniu do każdej analizowanej sfery.

Wyniki badań diagnozujących zjawiska i czynniki kryzysowe w Gminie Wręczyca Wielka

Głównym celem przeprowadzonych badań było wskazanie najważniejszych problemów występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Ponadto w trakcie badań określono kluczowe działania/projekty, które powinny znaleźć się w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka.

Respondenci w trakcie badania wskazywali problemy występujące na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Badanie zostało przeprowadzone techniką CAPI/CAWI. Na potrzeby badania stworzona została ankieta stacjonarna. W badaniu wzięło udział łącznie 20 osób.

Wyniki przeprowadzonych badań stanowią uzupełnienie wcześniej przeprowadzonej diagnozy, opracowanej na podstawie danych zastanych.

Ogólna charakterystyka respondentów

Badaniem objętych zostało łącznie 20 respondentów. Ponad połowę ankietowanych (tj. 55%) stanowili mężczyźni. Badani zostali poproszeni również o wskazanie wieku. Najliczniejsze grupy reprezentowały osoby w przedziałach wiekowych: 18-25 lat, 35-40 lat, 45-50 lat, 50-55 lat oraz osoby w wieku 70 lat i powyżej (15% we wszystkich przypadkach). Dokonując analizy poziomu wykształcenia respondentów, można zauważyć, iż w strukturze ankietowanych największy odsetek stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (45%). Ponad połowa ankietowanych (55%) zadeklarowała, że mieszka w gminie od urodzenia, a kolejne 15% badanych wskazało okres powyżej 15 lat. Badanych poproszono także o określenie swojego związku z obszarem przeznaczonym do rewitalizacji. Wszyscy ankietowani zadeklarowali, że jest to ich miejsce zamieszkania.

Obszary problemowe wskazane przez respondentów badania

Kluczowymi problemami społecznymi, jakie respondenci dostrzegają na obszarze rewitalizacji są:

- depopulacja;
- trudna sytuacja życiowa;
- niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym;
- niski poziom zaufania w społeczeństwie,
- bezrobocie.

W badaniu respondenci wskazali skalę problemu poprzez przypisanie wagi wartościującej dane wskazanie. Zebrane dane skwantyfikowano jakościowo poprzez tabelaryczne odzwierciedlenie największej ilości wskazań dla danego problemu. Największą liczbę wskazań oznaczono jako ●●●, zaś najmniejszą liczbę wskazań oznaczono zbiorczo jako ●. Dane obrazuje poniższa tabela:

Tabela 17 Natężenie poszczególnych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji

Lp.	PROBLEM SPOŁECZNY OBJĘTY BADANIEM NA GRUPIE RESPONDENTÓW	PROBLEM NIE WYSTĘPUJE	NISKIE NATĘŻENIE PROBLEMU	ŚREDNIE NATĘŻENIE PROBLEMU	WYSOKIE NATĘŻENIE PROBLEMU
1	Bezrobocie				●●●
2	Ubóstwo		●	●●	
3	Niepełnosprawność		●	●●	
3	Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym				●●●
4	Brak zaufania w społeczeństwie				●●●
5	Brak poczucia bezpieczeństwa		●●	●	
6	Trudna sytuacja życiowa				●●●
7	Depopulacja				●●●
8	Wandalizm		●●●		
9	Przestępczość		●●●		
10	Alkoholizm, narkomania	●●●			
11	Brak dostępu do środków komunikacji masowej	●●●			
12	Problemy opiekuńczo- wychowawcze	●	●●		

Źródło: opracowanie własne

Kolejnym obszarem poddanym analizie były poszczególne aspekty życia na obszarze rewitalizacji (ich jakość i dostępność, stan). W skali od 0 do 2, gdzie 0 oznacza ocenę najniższą, a 2 najwyższą, mieszkańcy ocenili jakość następujących aspektów:

Tabela 18 Ocena poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji

Lp.	ASPEKTY ŻYCIA NA OBSZARZE REWITALIZACJI WŚRÓD BADANEJ GRUPY RESPONDENTÓW	0	1	2	Średnia
1	Dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi	10%	20%	70%	**80%**
2	Dostępność i jakość usług edukacyjnych	0%	10%	90%	**95%**
3	Dostępność i jakość usług służby zdrowia	50%	30%	20%	**35%**
3	Dostępność i jakość usług w zakresie pomocy społecznej	10%	20%	70%	**80%**
4	Dostępność i jakość oferty kulturalnej	50%	20%	30%	**40%**
5	Dostępność i jakość oferty rekreacyjnosportowej	50%	20%	30%	**40%**
6	Dostępność i jakość obiektów usługowo-handlowych	50%	20%	30%	**40%**
7	Estetyka i zagospodarowanie przestrzeni	40%	20%	40%	**50%**
8	Dostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych	10%	20%	70%	**80%**
9	Stan dróg i chodników	60%	30%	10%	**25%**
10	Stan środowiska naturalnego	30%	50%	20%	**45%**
11	Stan zabudowy i infrastruktura budynków	30%	50%	20%	**45%**
12	Warunki do prowadzenia działalności gospodarczej	50%	20%	30%	**40%**

Źródło: opracowanie własne

W następnej kolejności zidentyfikowane zostały grupy, które w opinii badanych powinny być głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji. Analiza odpowiedzi respondentów wykazała, że kluczowymi odbiorcami tych działań powinna być młodzież (60%), seniorzy (35%), dzieci (40%) oraz osoby bezrobotne (15%).

Na pytanie o możliwość włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania aż 70% badanych odpowiedziało twierdząco.

Kolejne pytanie poświęcone zostało częstotliwości uczestnictwa w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Wyniki pomiaru wskazują, że 40% badanych rzadko uczestniczy w takich wydarzeniach, a kolejne 30% robi to często. Co trzeci ankietowany zadeklarował, że nie uczestniczy w tego typu wydarzeniach/imprezach.

Propozycje działań rewitalizacyjnych wśród badanych

W toku badania respondentów poproszono o wskazanie rodzajów przedsięwzięć, jakie zdaniem respondentów powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze. Najczęściej wskazywane odpowiedzi to:

- rozbudowa/modernizacja infrastruktury drogowej (80%),
- poprawa standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje budynków, pomoc w pozyskaniu zewnętrznego finansowania) (55%)
- rozbudowa/modernizacja infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej (40%),
- adaptacja przestrzeni publicznej na cele rekreacji i spędzania wolnego czasu (60%).

Potencjał obszaru rewitalizacji wśród badanych

Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie atutów i potencjałów, jakie widzą w wybranym obszarze do rewitalizacji. Najwięcej ankietowanych uznało, że potencjał stanowi baza edukacyjno-przedszkolna (5 wskazań), położenie geograficzne i dobry układ komunikacyjny w sąsiedztwie z aglomeracją częstochowską (4 wskazania).

Podsumowanie badania ankietowego

- W toku badania zidentyfikowane zostały najważniejsze problemy, które w opinii badanych występują na obszarze rewitalizacji. Do najczęściej wskazywanych problemów zaliczono: depopulację, trudną sytuację życiową, niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym, niski poziom zaufania w społeczeństwie, bezrobocie.
- Spośród poszczególnych aspektów życia na obszarze rewitalizacji, mieszkańcy najwyżej ocenili dostępność i jakość usług opiekuńczych nad małymi dziećmi, usług edukacyjnych, usług w zakresie pomocy społecznej, estetykę i zagospodarowanie przestrzeni, dostępność przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- W opinii badanych głównymi odbiorcami działań rewitalizacyjnych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji powinna być młodzież, seniorzy, dzieci oraz osoby bezrobotne.
- Na pytanie o możliwość włączenia się w działania podejmowane na rzecz poprawy życia w miejscu zamieszkania większość badanych odpowiedziała twierdząco.
- Wyniki pomiaru wskazują, że najwięcej badanych rzadko uczestniczy w wydarzeniach, imprezach kulturalnych organizowanych w gminie. Co trzeci ankietowany w ogóle nie uczestniczy w tego typu wydarzeniach.
- W opinii badanych do rodzajów przedsięwzięć, jakie powinny być podejmowane w celu ograniczania negatywnych zjawisk środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych i technicznych na wskazanym obszarze zaliczyć należy: rozbudowę/modernizację infrastruktury drogowej, poprawę standardu mieszkań (m.in. termomodernizacje

budynków, pomoc w pozyskaniu zewnętrznego finansowania), rozbudowę/modernizację infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i turystycznej, adaptację rynku na cele rekreacji.

Diagnoza jakościowa, oparta na wynikach ankiet oraz indywidualnych wywiadów przeprowadzonych z mieszkańcami i przedstawicielami różnych środowisk społecznych z obszarów rewitalizacji ukazuje obraz społeczności lokalnej zmagającej się z problemami osłabionej integracji, niskiego poziomu zaufania społecznego oraz ograniczonej aktywności wspólnotowej.

W analizie wyników ankiety i wywiadów bezpośrednich dotyczących sfery społecznej, przeprowadzonej wśród mieszkańców oraz przedstawicieli różnych środowisk, wyraźnie zarysowują się obszary problemowe, które wymagają podjęcia skoordynowanych działań naprawczych. W odpowiedziach ankietowanych i w wywiadach bezpośrednich pojawia się poczucie osłabionej spójności społecznej i wyraźnego deficytu integracji wśród mieszkańców gminy. Zwraca się uwagę na występowanie zjawisk takich jak samotność, izolacja społeczna, niskie zaangażowanie mieszkańców w życie lokalne oraz ograniczone zaufanie społeczne. Wielu respondentów wskazuje, że więzi społeczne w gminie są osłabione, a poziom solidarności i wzajemnego wsparcia – niewystarczający.

Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Analiza SWOT jest techniką analityczną, polegającą na identyfikacji czterech czynników strategicznych. Analiza pozwala określić mocne, słabe strony prowadzonych działań oraz ich szans i zagrożeń. Przeprowadzając taką analizę, należy postawić diagnozę związaną ze wszystkim elementami, które mogą mieć wpływ na każdy z badanych obszarów. Ze względu na występujące duże podobieństwa na obszarach rewitalizacji, potencjały jak i zagrożenia analiza SWOT została opracowana i przygotowana do całego obszaru rewitalizacji. Obszar rewitalizacji cechuje jednolitość, co pokazuje zestaw problemów w nim występujących.

Tabela 19 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
Dobrze zorganizowana baza edukacyjno-przedszkolna	Bezrobocie
Korzystne położenie geograficzne i dobry układ komunikacyjny w sąsiedztwie z aglomeracją	Niski poziom uczestnictwa mieszkańców w życiu społecznym i kulturalnym
Dostępność i dobra jakość usług w zakresie pomocy społecznej	Brak zaufania w społeczeństwie
Estetyka i zagospodarowanie przestrzeni	Trudna sytuacja życiowa mieszkańców
	Depopulacja
Szanse	**Zagrożenia**
Możliwość pozyskania zewnętrznego finansowania w oparciu o opracowany GPR	Ograniczone środki na działania rewitalizacyjne
Organizacja wydarzeń atrakcyjnych dla młodzieży i seniorów, integrujących lokalną społeczność i wykorzystującą istniejącą bazę edukacyjno-przedszkolną	Postępujący proces depopulacji związany z odpływem ludzi młodych
Wykorzystanie kreatywności i pomysłowości lokalnej społeczności	Niewystarczające tempo rozwoju gospodarczego gminy
Ożywienie gospodarcze obszarów rewitalizacji poprzez zmniejszenie bezrobocia oraz pozyskanie nowych inwestorów	Brak zachęt gospodarczych i zainteresowania ze strony inwestorów zewnętrznych
Wykorzystanie dialogu społecznego istniejącej bazy dydaktycznej i usług społecznych celem rozwiązywania problemów i minimalizacji marginalizacji mieszkańców z problemami	

Źródło: opracowanie własne

Opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Realizacja działań wskazanych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka przyczyni się w sposób kompleksowy do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego wyznaczonych obszarów rewitalizacji. Planowane działania zdeterminują korzystne przeobrażenia na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki.

Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji przedstawia się następująco:

Atrakcyjne miejsce do życia, inwestowania, rozwoju, angażujące całą lokalną społeczność w działaniu na rzecz Gminy Wręczyca Wielka

Obszar rewitalizacji po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych jest atrakcyjnym miejscem do życia. Harmonijny rozwój zapewnia ożywienie w życiu społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Wzrost poziomu społecznej aktywności, integracji, bezpieczeństwa determinuje zaangażowanie mieszkańców obszarów rewitalizowanych w realizację projektów służących poprawie jakości i warunków życia. Wielotorowa rewitalizacja

obszarów oraz działania skutkujące ograniczeniem bezrobocia, poprawą warunków życia, dbaniem o środowisko podnoszą poziom życia mieszkańców obszarów rewitalizacyjnych. Budowa przestrzeni angażującej istniejącą bazę usług edukacyjnych, społecznych, kulturalnych, będzie zachęcać do wzajemnego dialogu oraz integrować ze sobą ludzi z różnych grup wiekowych i społecznych, eliminując tym samym zjawiska patologiczne zjawiska. Działania na rzecz promocji oraz na rzecz pozyskiwania inwestora ułatwia powrót na rynek pracy ograniczając jednocześnie zjawisko bezrobocia na obszarze objętym procesem rewitalizacji.

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej implikują wzrost atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej na obszarach objętych procesem rewitalizacji. Ożywienie gospodarcze rewitalizowanych obszarów staje się możliwe dzięki modernizacji i rozbudowie infrastruktury drogowej wraz z towarzyszącą, która wpływa również na wzrost bezpieczeństwa mieszkańców. Zaprezentowana wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji pozwala zrealizować cele główne i szczegółowe opisane w niniejszym dokumencie.

Cele rewitalizacji oraz kierunki działań

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka wyznaczone zostały cele i działania sformułowane na podstawie zidentyfikowanych problemów i potrzeb, które w perspektywie kolejnych lat umożliwią ograniczenie lub eliminację negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji. Cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań określono na podstawie przeprowadzonej diagnozy poszerzonej o doświadczenie i wiedzę specjalistyczną oraz wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych. Tym samym są komplementarne z występującymi na obszarze Gminy Wręczyca Wielka problemami.

W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka wskazano trzy cele główne oraz adekwatne kierunki działań:

- Cel 1: Ożywienie społeczno- gospodarcze

  1.1. Kierunek: Poprawa bezpieczeństwa, warunków i jakości życia mieszkańców
  1.2. Kierunek: Integracja i aktywizacja lokalnej społeczności
  1.3. Kierunek: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i bezrobociu

- Cel 2: Modernizacja infrastruktury technicznej oraz przestrzeni publicznej

  2.1. Kierunek: Modernizacja infrastruktury technicznej
  2.2. Kierunek: Modernizacja, remont infrastruktury drogowej i towarzyszącej
  2.3. Kierunek: Adaptacja przestrzeni publicznej na cele integracji społecznej

- Cel 3: Środowisko przyjazne mieszkańcom

  3.1. Kierunek: Zmniejszenie energochłonności Gminy
  3.2. Kierunek: Edukacja ekologiczna
  3.3. Kierunek: Propagowanie inwestycji niskoemisyjnych

Cel główny 1 skupia się przede wszystkim na działaniach sprzyjających rozwiązywaniu problemów zdiagnozowanych w sferze społecznej, występujących na obszarze zdegradowanym. W celu poprawienia bezpieczeństwa, warunków i jakości życia mieszkańców

działania skupiać się będą na niwelowaniu problemu bezrobocia, integracji i aktywizacji mieszkańców. Zakłada się także realizację działań w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, polegających na modernizacji budynków przestrzeni publicznej, adaptacji istniejącej przestrzeni publicznej na rzecz wzajemnego dialogu społecznego i aktywizacji różnych grup społecznych, modernizacji i remoncie dróg gminnych oraz lokalnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, co przyczyni się również do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców. Również działania przeprowadzane na obszarach zdegradowanych będą oddziaływać na całą gminę.

Cel główny 2 koncentruje się na działaniach sprzyjających rozwiązywaniu problemów zdiagnozowanych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. W celu poprawy infrastruktury technicznej oraz przestrzeni publicznej na obszarach zdegradowanych, działania skupiać się będą na modernizacji i remoncie infrastruktury drogowej wraz z towarzyszącą tj.: remont i budowa chodników, budowa oświetlenia; termomodernizacji budynków na obszarze zdegradowanym; adaptacji niezagospodarowanej dotąd przestrzeni publicznej na cele rozwoju kulturalnego i ożywienie gospodarcze. Działania przeprowadzane na obszarach zdegradowanych będą oddziaływać na całą gminę.

Cel główny 3 skupia się przede wszystkim na rozwiązywaniu problemów społecznych w sferze środowiskowej w celu dbania o środowisko przyrodnicze na obszarze zdegradowanym oraz oddziaływaniu na całą gminę. Działania skupiać się będą głównie na zmniejszeniu emisji CO_2 oraz pyłu zawieszonego PM10 poprzez zmniejszenie indywidualnych źródeł ciepła w gminie, zmniejszeniu produkcji energii poprzez budowę systemów fotowoltaicznych na budynkach, zmniejszeniem energochłonności, propagowaniu wiedzy z zakresu metod służących poprawie efektywności energetycznej i OZE. Również ważne są inicjatywy władz lokalnych celem pozyskiwania zewnętrznego finansowania na ww. cele, co przyczyni się także do rozwoju gospodarczego lokalnych firm instalacyjnych w branży OZE, poprawi komfort życia mieszkańców.

Zgodność programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi

Zgodność celów i kierunków działań opisanych w niniejszym dokumencie z dokumentami strategicznymi opisano w poniższej tabeli:

Tabela 20 Zgodność celów programu rewitalizacji z dokumentami strategicznymi

Cel 1: Ożywienie społeczno- gospodarcze	
Dokument strategiczny:	Powiązanie z celem:
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel KSRR 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel KSRR 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel KSRR 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)	Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji jest w pełni zgodny z celami wyznaczonymi

	w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Wpisuje się on w założenia strategiczne tego dokumentu zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, jak i środowiskowym, stanowiąc lokalną odpowiedź na wyzwania identyfikowane na poziomie krajowym i unijnym.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR)	Program rewitalizacji realizuje w praktyce podejście zrównoważonego rozwoju terytorialnego, gospodarczego, społecznego i środowiskowego, ujęte w pięciu celach szczegółowych SOR.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca B.2. Aktywny mieszkaniec Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	W odniesieniu do określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ celów i kierunków polityki przestrzennej województwa zidentyfikowano szereg powiązań wskazujących na realizację tychże założeń przez opracowany w procedurze zmiany Gminny Program Rewitalizacji.
Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego	C1. Wzrost kompetencji społecznych i aktywności mieszkańców oraz ich udziału w życiu społeczności lokalnych i regionu na terenach i obszarach zdegradowanych
Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025	Cel strategiczny 2. Nowoczesna infrastruktura przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego, zasobów przyrodniczych i historycznych Cel strategiczny 3. Wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego i społecznego
Cel 2: Modernizacja infrastruktury technicznej oraz przestrzeni publicznej	
Dokument strategiczny:	Powiązanie z celem:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel KSRR 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel KSRR 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel KSRR 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)	Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji jest w pełni zgodny z celami wyznaczonymi w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Wpisuje się on w założenia strategiczne tego dokumentu zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, jak i środowiskowym, stanowiąc lokalną odpowiedź na wyzwania identyfikowane na poziomie krajowym i unijnym.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca B.2. Aktywny mieszkaniec Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	W odniesieniu do określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ celów i kierunków polityki przestrzennej województwa zidentyfikowano szereg powiązań wskazujących na realizację tychże założeń przez opracowany w procedurze zmiany Gminny Program Rewitalizacji.
Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego	C2. Wzrost funkcjonalności i jakości przestrzeni publicznych oraz mieszkalnictwa na terenach i obszarach zdegradowanych C4. Zagospodarowanie terenów i obszarów zdegradowanych
Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025	Cel strategiczny 2. Nowoczesna infrastruktura przy zachowaniu wysokiej

	jakości środowiska naturalnego, zasobów przyrodniczych i historycznych
Cel 3: Środowisko przyjazne mieszkańcom	
Dokument strategiczny:	Powiązanie z celem:
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel KSRR 1 Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym Cel KSRR 2 Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych Cel KSRR 3 Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie
Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)	Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji jest w pełni zgodny z celami wyznaczonymi w Krajowym Planie Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Wpisuje się on w założenia strategiczne tego dokumentu zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, jak i środowiskowym, stanowiąc lokalną odpowiedź na wyzwania identyfikowane na poziomie krajowym i unijnym.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”	Cel strategiczny A Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość Cel strategiczny B Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca B.2. Aktywny mieszkaniec Cel strategiczny C Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+	W odniesieniu do określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ celów i kierunków polityki przestrzennej województwa zidentyfikowano szereg powiązań wskazujących na realizację tychże założeń przez opracowany w procedurze zmiany Gminny Program Rewitalizacji.
Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Śląskiego	C1. Wzrost kompetencji społecznych i aktywności mieszkańców oraz ich udziału w

	życiu społeczności lokalnych i regionu na terenach i obszarach zdegradowanych C2. Wzrost funkcjonalności i jakości przestrzeni publicznych oraz mieszkalnictwa na terenach i obszarach zdegradowanych C4. Zagospodarowanie terenów i obszarów zdegradowanych
Strategii Rozwoju Gminy Wręczyca Wielka na lata 2016-2025	Cel strategiczny 1. Budowanie konkurencyjnej gospodarki Cel strategiczny 2. Nowoczesna infrastruktura przy zachowaniu wysokiej jakości środowiska naturalnego, zasobów przyrodniczych i historycznych Cel strategiczny 3. Wszechstronny rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

Źródło: opracowanie własne

Projekty rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia podstawowe

Przedsięwzięcia kluczowe to działania o strategicznym znaczeniu dla realizacji celów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka. Są one bezpośrednio powiązane z najpoważniejszymi problemami zdiagnozowanymi na obszarach zdegradowanych i ich realizacja jest warunkiem skuteczności procesu rewitalizacji. Część tych przedsięwzięć to działania, które zostały już wcześniej przygotowane do realizacji przez samorząd, na początku nowego unijnego okresu finansowania, a ich włączenie do GPR pozwala na powiązanie ich z celami rewitalizacji oraz zwiększenie możliwości finansowania ze środków zewnętrznych. Projekty te cechują się dużą skalą, kompleksowością oraz szerokim oddziaływaniem społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Dotyczą przestrzeni publicznych, infrastruktury społecznej, rewitalizacji centrów miejscowości i istotnych budynków użyteczności publicznej. Przedsięwzięcia te są dobrze przygotowane formalnie i planowane do realizacji ze środków unijnych lub zewnętrznych. Ich wdrożenie powinno przynieść wymierne efekty w zakresie aktywizacji społecznej, poprawy jakości życia mieszkańców, zwiększenia atrakcyjności przestrzeni oraz wsparcia lokalnej gospodarki.

Przedsięwzięcia uzupełniające

To przedsięwzięcia o istotnym znaczeniu dla lokalnych społeczności oraz zgodne z celami rewitalizacji, które zostały zgłoszone przez mieszkańców, organizacje lub jednostki gminne i posiadają potencjał realizacyjny w przyszłości, a które wykraczają także poza obszar zdegradowany i rewitalizacyjny, o znaczącym działaniu dla całej Gminy Wręczyca Wielka. Wyróżniają się spójnością z diagnozą GPR i możliwością generowania efektów społecznych, gospodarczych lub przestrzennych. Są to projekty rekomendowane do sukcesywnej realizacji w miarę pozyskiwania środków zewnętrznych, pojawienia się partnerów realizacyjnych lub stworzenia korzystnych warunków planistyczno-formalnych. Gmina traktuje je jako kierunkowe, możliwe do rozwinięcia w przyszłości i wymagające dalszego dopracowania koncepcyjnego.

Poniżej w tabeli zaprezentowano wszystkie projekty podstawowe, które zaplanowano do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka. W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z tych przedsięwzięć ujęty w formie tabelarycznej. Zadania wypracowane zostały z udziałem interesariuszy biorących udział w partycypacyjnym procesie prac nad Programem Rewitalizacji (konsultacjach społecznych, spotkaniach), część z nich została również zgłoszona przez przedstawicieli instytucji publicznych w tym Urzędu Gminy Wręczyca Wielka. Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają przyczynić się do rozwiązania problemów zgłaszanych przez interesariuszy w trakcie prowadzonych konsultacji społecznych, wynikłych w procesie analizy i badań obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji oraz są odpowiedzią na wyniki przeprowadzonej diagnozy szczególnie w zakresie negatywnych zjawisk w poszczególnych sferach.

Wszystkie projekty wpisują się w realizację celów i poszczególnych kierunków Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka. Projekty wykraczające poza obszar rewitalizacji wpływają głównie na poprawę stanu obszaru rewitalizacji oraz na poprawę stanu obszaru zdegradowanego, jak i pozostałych obszarów gminy. Realizacja projektów wykraczających poza obszar rewitalizacji skutecznie wpłynie na zmniejszenie się występujących negatywnych zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji oraz na pozostałym obszarze gminy w każdej z pięciu sfer (społeczna, gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna), co wpłynie na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Projekty są silnie powiązane z realizacją celów rewitalizacji oraz efektywnie oddziałują na obszar rewitalizacji.

Tabela 21 Projekty podstawowe rewitalizacyjne

Nazwa projektu	Cel	Lokalizacja
Adaptacja rewitalizacyjna rynku w Truskolasach	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Modernizacja infrastruktury technicznej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Edukacja ekologiczna i zawodowa	Cel 1 Cel 3	Truskolasy
Integracja mieszkańców przez wspólne działanie	Cel 1 Cel 3	Truskolasy
Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej	Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Poprawa efektywności energetycznej	Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Integracja lokalnych społeczności przez inicjatywy oddolne oraz działania miękkie	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Truskolasy
Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Truskolasach	Cel 2 Cel 3	Truskolasy

Źródło: opracowanie własne

Tabela 22 Opis projektów podstawowych rewitalizacji

Podmiot wnioskujący	Nazwa projektu	Opis przedsięwzięcia	Cel	Lokalizacja	Szacowana wielkość projektu [PLN]	Szacowany okres realizacji [lata]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Gmina Wręczyca Wielka	Adaptacja rewitalizacyjna rynku w Truskolasach	Adaptacja rewitalizacyjna niezaadaptowanego dotąd rynku w Truskolasach. Projekt ma na celu adaptację przestrzenną rynku tak, by stworzyć miejsce przyjazne mieszkańcom, bezpieczne, aktywizujące mieszkańców ruchowo, miejsce spotkań i integracji społecznej, organizacji wydarzeń kulturalnych i edukacyjnych. Powyższe ożywi istniejącą zabudowę gospodarczą, przestrzeń stanie atrakcyjna dla inwestorów. Budowa infrastruktury aktywności ruchowej dla mieszkańców gminy propagująca aktywny i zdrowy styl życia wśród mieszkańców zapewni poprawę jakości życia mieszkańców i będzie metoda organizacji czasu wolnego.	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Truskolasy	5 000 000	2025-2029	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: • Powierzchnia terenów zielonych • Zaspokojenie potrzeb kulturalnych mieszkańców • Stworzenie miejsca spotkań dla mieszkańców we wszystkich grupach wiekowych Sposób pomiaru: • Mapa ewidencyjna terenu rewitalizacji • Raport z realizacji wydarzeń kulturalnych • Protokół odbioru prac
Gmina Wręczyca Wielka	Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Modernizacja dróg gminnych na terenie obszaru Truskolasy wraz z ewentualną adaptacją sąsiednich terenów dotąd niezagospodarowanych (nasadzenia, miejsca odpoczynku, ciągi piesze i rowerowe), modernizacją oświetlenia.	Cel 2 Cel 3	Truskolasy	10 000 000	2026-2030	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: • Wzrost zmodernizowanej długości dróg Sposób pomiaru: • Protokół odbioru
Gmina Wręczyca Wielka	Modernizacja infrastruktury technicznej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Modernizacja sieci energetycznej celem dostosowania do wymogów bezpieczeństwa, sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, oświetleniowej, by przestrzeń publiczna była bezpieczna dla mieszkańców.	Cel 2 Cel 3	Truskolasy	10 000 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW Środki zewnętrzne	Rezultat: • Wzrost nakładów gminnych na modernizacje w infrastrukturę krytyczną Sposób pomiaru: • WPF
Gmina Wręczyca Wielka/GOPS/PUP/Obiekty szkolne i edukacyjne	Edukacja ekologiczna i zawodowa	Organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych z terenu Gminy w tym przyuczanie do zawodu we	Cel 1 Cel 3	Truskolasy	50 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW	Rezultat: • Wzrost wydarzeń edukacyjnych i integracyjnych dla mieszkańców

		współpracy z przedsiębiorcami - realizacja kursów przekwalifikowujących osoby bezrobotne w celu zdobycia kompetencji zawodowych odpowiadających na potrzeby lokalnego rynku pracy. Organizacja programu z udziałem Pracodawców. Na obszarze rewitalizacji dotkliwym problemem jest stosunkowo wysoki poziom bezrobocia. Utworzenie programu wspierającego zmianę zawodu zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy pozwoli zaktywizować osoby niemogące od dłuższego czasu znaleźć zatrudnienia. Niezwykle istotnym tematem dla gminy jest kształcenie w tym celu dzieci i młodzieży. W ramach projektu zaplanowano działania zmierzające do organizacji dodatkowych zajęć pozwalających na rozwój kompetencji kluczowych i wyrównywanie deficytów uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a co za tym idzie wzmocnienia atrakcyjności i podniesienia jakości oferty edukacyjnej szkoły, przygotowanie uczniów do uczenia się przez całe życie. Realizacja projektu podniesie jakość usług edukacyjnych świadczonych przez szkołę. Nie bez znaczenia pozostaje także aspekt ekologiczny celem podejmowania świadomych wyborów w przyszłości na rzecz poprawy komfortu życia w zgodzie z naturą.					Środki zewnętrzne	Sposób pomiaru: • Sprawozdanie z wydarzeń
Gmina Wręczyca Wielka/Ośrodki kultury/Obiekty edukacyjne	Integracja mieszkańców przez wspólne działanie	Wykorzystanie potencjałów i istniejących zasobów gminy poprzez wspólne i aktywne spędzanie wolnego czasu całych rodzin, integracji międzypokoleniowej i społecznej. Do planowanych wydarzeń będą należały m.in. Pikniki Rodzinne, Cykl koncertów na wolnym powietrzu.	Cel 1 Cel 3	Truskolasy	50 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW Środki zewnętrzne	Rezultat: • Zwiększenie integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców • Wsparcie osób w trudnej sytuacji życiowej

		Podjęte w ramach realizacji projektu działania zaktywizują społeczność lokalną, wpłyną na postawy obywatelskie, działania te będą służyły wsparciu środowiska lokalnego w aktywności społecznej , pozwolą na poprawę świadomości dziedzictwa lokalnego.						• Wzrost wydarzeń kulturalnych i integracyjnych dla mieszkańców Sposób pomiaru: • Raport • Dane o liczbie osób pobierających zasiłki z GOPS • Sprawozdanie z wydarzeń
Gmina Wręczyca Wielka	Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej	Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach publicznych i mieszkalnych w gminie. W ramach projektu planowany jest montaż mikroinstalacji fotowoltaicznych na obiektach które są własnością gminy na terenie rewitalizacji. Źródła zasilania w postaci elektrowni fotowoltaicznych przełożą się na zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych związanych z zaopatrzeniem obiektów w energię elektryczną. Montaż instalacji OZE pozwoli na zmniejszenie emisji do atmosfery szkodliwych związków i substancji co przełoży się na lepszą jakość powietrza, na terenach rewitalizacji dodatkowo zwiększeniu ulegnie efektywność energetyczna budynków, a także nastąpi rozwój rozproszonej energetyki prosumenckiej na terenie gminy, w tym obszarach zdegradowanych objętych rewitalizacją czego skutkiem będzie zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego tych obszarów.	Cel 2 Cel 3	Truskolasy	10 000 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW Środki zewnętrzne	Rezultat: • Wzrost liczby instalacji OZE Sposób pomiaru: • Protokół odbioru
Gmina Wręczyca Wielka	Poprawa efektywności energetycznej	W ramach projektu zostanie przeprowadzona kompleksowa termomodernizacja budynków publicznych wraz z wymianą źródeł ciepła oraz modernizacją instalacji CO i CWU. Realizacja projektu	Cel 2 Cel 3	Truskolasy	8 000 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW Środki zewnętrzne	Rezultat: • Wzrost liczby budynków poddanych termomodernizacji Sposób pomiaru: • Protokół odbioru

		przyczyni się do poprawy warunków pracy oraz wpłynie na pozytywne postrzeganie społeczne obiektów, a poprawa warunków pracy pracowników wpłynie na poprawę warunków życia mieszkańców z obszaru rewitalizowanego.						
Gmina Wręczyca Wielka, Lokalne Grupy Działania, Stowarzyszenia, jednostki oświatowe i kulturowe	Integracja lokalnych społeczności przez inicjatywy oddolne oraz działania miękkie	Inicjatywy kulturalne, edukacyjne i sportowe integrujące mieszkańców obszaru zdegradowanego objętego rewitalizacją, również z aspektem dedykowanych działań dla osób w trudnej sytuacji życiowej poprzez np. godziny wsparcia, konsultacje, porady.	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Truskolasy	1 000 000	2026-2030	FESL Środki własne WFOŚiGW Środki zewnętrzne	Rezultat: • Zwiększenie integracji społecznej i aktywizacji zawodowej mieszkańców • Wsparcie osób w trudnej sytuacji życiowej Sposób pomiaru: • Zmniejszenie bezrobocia-dane PUP • Dane o liczbie osób pobierających zasiłki z GOPS
Gmina Wręczyca Wielka	Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Truskolasach	Projekt ma na celu poprawę jakości wód na terenie całej Gminy Wręczyca Wielka, szczególnie zapewnić ma bezpieczeństwo infrastruktury krytycznej zaopatrującej obszar zdegradowany w wodę pitną.	Cel 2 Cel 3	Truskolasy	20 000 000	2026-2030	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: • Wzrost nakładów gminnych na modernizacje w infrastrukturę krytyczną Sposób pomiaru: • WPF

Źródło: opracowanie własne

Tabela 23 Opis projektów uzupełniających

Podmiot wnioskujący	Nazwa projektu	Opis przedsięwzięcia	Cel	Lokalizacja	Szacowana wielkość projektu [PLN]	Szacowany okres realizacji [lata]	Źródła finansowania	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji
Gmina Wręczyca Wielka	Ochrona różnorodności biologicznej na terenie gminy Wręczyca Wielka	Zagospodarowanie i utrzymanie terenów zielonych stanowiących mienie gminne poprzez prowadzenie gospodarki drzewostanem, nasadzenia roślin, drzew, krzewów w celu zachowania i ochrony gatunków rodzimych. Wprowadzenie elementów edukacji oraz małej architektury, realizacja kampanii edukacyjno-informacyjnej.	Cel 2 Cel 3	Truskolasy, Gmina Wręczyca Wielka	300 000	2025-2026	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: -Powierzchnia terenów zielonych Sposób pomiaru: -Mapa ewidencyjna terenu
Gmina Wręczyca Wielka	Wykorzystanie i powiększenie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	W ramach działania wspierane będą kompleksowe działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu poprzez wykorzystanie i powiększenie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	Cel 2 Cel 3	Truskolasy, Gmina Wręczyca Wielka	1 200 000	2026-2030	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: -Powierzchnia terenów zielonych poddanych adaptacji Sposób pomiaru: -Mapa ewidencyjna terenu
Gmina Wręczyca Wielka	Budowa PSZOK na terenie gminy Wręczyca Wielka	Projekt obejmuje budowę punktu selektywne j zbiórki odpadów komunalnych (zwanego dalej PSZOK) w Gminie Wręczyca Wielka. Celem projektu jest utworzenie w Truskolasach PSZOK poprawiającego warunki funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi i selektywnego ich zbierania w gminie. Działanie to umożliwić ma osiągnięcie wymaganych prawem poziomów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz właściwego sposobu ich zagospodarowania (odzysk,	Cel 2 Cel 3	Truskolasy, Gmina Wręczyca Wielka	4 300 000	2025-2027	FESL Środki własne Środki zewnętrzne	Rezultat: -Liczba punktów PSZOK Sposób pomiaru: -Protokół odbioru

		w tym recykling) w sposób dostosowany do wymogów prawnych, zawartych w przepisach krajowych i prawodawstwie Unii Europejskiej. W ramach projektu przewidziano budowę i wyposażenie PSZOK, w tym utwardzenie i zagospodarowanie terenu, zakup niezbędnego wyposażenia PSZOK, opracowanie dokumentacji technicznej, pełnienie usługi nadzoru oraz niezbędne działania edukacyjno- informacyjne dotyczące sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów, a także zasad ich segregacji, które zwiększą świadomość w zakresie zrównoważonej konsumpcji i przyczynią się do zmniejszenia ubóstwa. Zaplanowano także działania proekologiczne. Projekt przewidziano do realizacji na lata 2025-2027.						

Źródło: opracowanie własne

Działania z powyższego zakresu tematycznego wpisują się w zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka ze względu na realizację celów i poszczególnych kierunków.

Wszystkie projekty podstawowe wpisane w realizację Programu wpisują się w realizację celów poszczególnych kierunków Gminnego Programu Rewitalizacji. Projekty wykraczające poza obszar rewitalizacji (mające szerszy zasięg oddziaływania obejmujący pozostałe części gminy bezpośrednio graniczące z obszarami rewitalizacji i zdegradowanymi) wpływają na poprawę oraz zrównoważony rozwój głównie obszaru rewitalizacji, skutkiem czego powodując zmniejszenie występujących negatywnych zjawisk na obszarze rewitalizacji w każdej z pięciu sfer. Realizacja projektów wykraczających poza obszar rewitalizacji skutecznie wpłynie na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizacji. Projekty są silnie powiązane z realizacją celów określonych dla rewitalizacji oraz efektywnie oddziałują na obszar rewitalizacji.

Szacowane ramy finansowe

Skuteczna realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka (GPR) wymaga zaplanowania i zapewnienia odpowiednich środków finansowych, które umożliwią wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć – zarówno o charakterze infrastrukturalnym, jak i społecznym. Przedstawione poniżej szacunkowe ramy finansowe stanowią orientacyjne oszacowanie nakładów potrzebnych do wdrożenia programu w całym okresie jego obowiązywania.

Charakter ram finansowych

Ramowy budżet GPR ma charakter orientacyjny i szacunkowy, ponieważ szczegółowe koszty poszczególnych przedsięwzięć będą ustalane na etapie opracowania dokumentacji projektowej oraz pozyskiwania środków zewnętrznych. Przyjęte założenia opierają się na:

- wstępnych kosztorysach i danych referencyjnych dla podobnych inwestycji,
- znajomości specyfiki lokalnej infrastruktury,
- założeniu możliwości realizacji niektórych przedsięwzięć etapowo lub modułowo,
- dotychczasowych doświadczeniach Gminy Wręczyca Wielka w realizacji projektów inwestycyjnych i społecznych.

Zakres uwzględnionych kosztów

Ujęto koszty związane z realizacją zarówno przedsięwzięć kluczowych, jak i przedsięwzięć uzupełniających przewidzianych w GPR, obejmujących:

- roboty budowlane, adaptacyjne i remontowe (budynki, przestrzenie publiczne, infrastruktura),
- zakup wyposażenia oraz urządzeń do działalności społecznej i edukacyjnej,
- realizację działań miękkich (edukacja, integracja, animacja społeczna, działania aktywizujące),
- koszty organizacyjne (promocja, szkolenia, koordynacja, monitoring).

Nie obejmują one kosztów ogólnych funkcjonowania gminy oraz programów realizowanych równolegle, które nie są bezpośrednio wpisane w logikę rewitalizacyjną.

W oparciu o zebrane dane szacuje się, że:

- łączna wartość przedsięwzięć podstawowych wynosi 44 120 000 zł,
- przedsięwzięcia uzupełniające mogą łącznie kosztować ok 5 800 000 zł,

co oznacza, że całkowita orientacyjna wartość GPR wynosi ok. 49 920 000 zł, z zastrzeżeniem, że część kosztów może ulec zmianie w związku z inflacją, aktualizacją dokumentacji lub nowymi możliwościami technologicznymi.

Podział ten należy traktować jako elastyczny – część przedsięwzięć uzupełniających może zyskać charakter kluczowy, jeżeli pojawią się odpowiednie źródła finansowania i gotowość wdrożeniowa.

Źródła finansowania

Realizacja programu będzie finansowana z wielu źródeł – zarówno publicznych, jak i prywatnych, z naciskiem na maksymalizację wykorzystania środków zewnętrznych.

Zakładane źródła to:

1. Środki własne Gminy Wręczyca Wielka
• wydatki budżetowe inwestycyjne i bieżące,
• środki z funduszu sołeckiego (dla mniejszych lokalnych projektów),
• środki zabezpieczone w Wieloletniej Prognozie Finansowej.
2. Fundusze unijne 2021–2027 FESL
• Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027 (w tym EFRR i EFS+),
• Programy regionalne i krajowe zarządzane przez instytucje pośredniczące (np. ZIT, LGD),
• Instrumenty terytorialne i zintegrowane podejścia terytorialne (ZPT).
3. Programy rządowe i środki krajowe
• Rządowy Fundusz Polski Ład,
• Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
• Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej (FRKF),
• Programy środowiskowe (NFOŚiGW, WFOŚiGW).
4. Partnerstwo społeczne i prywatne
• środki organizacji społecznych (np. KGW, OSP, parafii),
• wkład rzeczowy (np. udostępnienie obiektów, praca społeczna),
• potencjalne zaangażowanie sponsorów i lokalnych przedsiębiorców.
5. Inne mechanizmy zewnętrzne
• mikrogranty i fundusze lokalne (np. FIO, Aktywni Obywatele),
• crowdfunding i inicjatywy mieszkańców,
• mechanizmy partnerstwa publiczno-społecznego.

Tabela 24 Tabela finansowa projektów podstawowych rewitalizacji

Nazwa projektu	Szacowana wielkość projektu [PLN]	Środki zewnętrzne [PLN]	Środki własne [PLN]
Adaptacja rewitalizacyjna rynku w Truskolasach	5 000 000	4750000	250000
Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	10 000 000	9500000	19500000
Modernizacja infrastruktury technicznej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	10 000 000	9500000	19500000
Edukacja ekologiczna i zawodowa	50 000	47 500	2 500
Integracja mieszkańców przez wspólne działanie	50 000	47 500	2 500
Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej	10 000 000	8500000	1500000
Poprawa efektywności energetycznej	8 000 000	6800000	1200000
Integracja lokalnych społeczności przez inicjatywy oddolne oraz działania miękkie	1 000 000	850000	150000
Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Truskolasach	20 000 000	3384622	16615378

Źródło: opracowanie własne

Tabela 25 Tabela finansowa projektów uzupełniających proces rewitalizacji

Nazwa projektu	Szacowana wielkość projektu [PLN]	Środki zewnętrzne [PLN]	Środki własne [PLN]
Ochrona różnorodności biologicznej na terenie gminy Wręczyca Wielka	300000	255000	45000
Wykorzystanie i powiększenie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	1200000	1020000	180000
Budowa PSZOK na terenie gminy Wręczyca Wielka	4300000	3655000	645000

Źródło: opracowanie własne

Zasada elastyczności i etapowania

W celu zapewnienia skutecznej i efektywnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych konieczne jest znalezienie odpowiednich źródeł ich finansowania. Wytyczne Ministerialne, a także Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku, wskazują na konieczność zapewnienia komplementarności tychże źródeł finansowania. Oznacza to, iż w celu uzyskania jak najlepszych efektów programu rewitalizacji należy zdywersyfikować jej finansowanie, w tym m.in. łączyć publiczne środki z prywatnymi. Program przewiduje możliwość etapowego wdrażania przedsięwzięć, a także modyfikacji ich zakresu w zależności od dostępnych środków. Przedsięwzięcia mają charakter modułowy – mogą być realizowane częściowo, zgodnie z aktualnymi potrzebami i możliwościami budżetowymi. Program pozostawia także możliwość dodawania nowych przedsięwzięć uzupełniających w przyszłości – co umożliwia elastyczne reagowanie na pojawiające się szanse finansowe (np. konkursy, nabory tematyczne, projekty partnerskie). Wydatki ponoszone w ramach GPR będą koordynowane z realizacją innych lokalnych i regionalnych strategii oraz dokumentów (np. strategia rozwoju, dokumenty

planistyczne, programy ochrony środowiska). Współpraca ta pozwoli unikać dublowania kosztów i optymalizować wykorzystanie funduszy zewnętrznych.

Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wśród szczegółowej diagnozy oraz udziału społecznego w działaniach w kierunku tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji komplementarność jest ważnym aspektem w jego realizacji. Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Program rewitalizacji złożony z wielu różnorodnych projektów będzie skutkował efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Poszczególne projekty rewitalizacyjne będą wzajemnie powiązane. Zostanie zapewniona korelacja efektów oddziaływania na sytuację kryzysową. Na obszarze objętym programem rewitalizacji zapewniona zostanie komplementarność między poszczególnymi projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy.

Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zasadniczym miernikiem poziomu integracji Gminnego Programu Rewitalizacji jest zapewnienie komplementarności planowanych przedsięwzięć, zarówno w wymiarze przestrzennym, merytorycznym, instytucjonalnym, jak i finansowym oraz czasowym. GPR został zaprojektowany jako zintegrowany i elastyczny instrument reagowania na złożone problemy obszarów zdegradowanych, w którym poszczególne działania wzajemnie się uzupełniają i wzmacniają. Komplementarność nie tylko podnosi skuteczność rewitalizacji, ale także zwiększa trwałość efektów społecznych, gospodarczych i przestrzennych.

Komplementarność przestrzenna

Zapewnienie komplementarności przestrzennej ma zagwarantować efektywne oddziaływanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka na cały obszar kryzysowy, rozwój całej gminy oraz synergię przestrzenną poszczególnych projektów rewitalizacyjnych. Umożliwi to synchronizację efektów oddziaływania na sytuację kryzysową. Co istotne, realizowane działania nie będą skutkowały transferem problemów na inne obszary gminy oraz nie będą wyzwalały niepożądanych problemów, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Komplementarność przestrzenna została zapewniona poprzez zaplanowanie projektów na każdym wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Należy także dodać, iż projekty zawarte w Programie wzajemnie się uzupełniają. Skupienie projektów wyselekcjonowanych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji będzie w sposób pozytywny rzutować na całą Gminę Wręczyca Wielka, ponieważ wiele z nich dotyczyć będzie działań podejmowanych dla miejsc użyteczności publicznej, dzięki temu korzystać z nich będą mogli mieszkańcy spoza obszaru bezpośrednio objętego procesem rewitalizacji.

Komplementarność problemowa (merytoryczna) uwzględnia powiązania między różnymi typami problemów – społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi, środowiskowymi i technicznymi – oraz potrzebę ich równoczesnego rozwiązywania. Dlatego też projekty rewitalizacyjne mają często charakter wielofunkcyjny, łącząc np. poprawę jakości infrastruktury z działaniami edukacyjnymi, integracyjnymi czy wspierającymi lokalną przedsiębiorczość. Komplementarność problemowa w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka objawia się poprzez cele zawarte w programie, które opracowane zostały na podstawie zdiagnozowanych problemów. Komplementarność ta wyzwala konieczność wzajemnego

dopełniania tematycznego realizowanych projektów. Dzięki temu GPR będzie oddziaływał na wszystkie wskazane sfery rewitalizacji: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzennofunkcjonalną i techniczną. Służy to nie tylko przeciwdziałaniu problemom w różnych sferach, ale zapobiega również fragmentacji działań koncentrując uwagę na systemowym i kompleksowym spojrzeniu na źródła kryzysu danego obszaru. W Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka określono wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne są powiązane ze strategicznymi kierunkami rozwojowymi Gminy, co wykazano poprzez wskazanie zbieżności celów GPR z kluczowymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Komplementarność instytucjonalno-proceduralna oznacza budowanie partnerstw na poziomie lokalnym i ponadlokalnym, które umożliwiają wspólne planowanie i wdrażanie działań. GPR opiera się na współpracy między samorządem a organizacjami pozarządowymi, jednostkami publicznymi, stowarzyszeniami, placówkami oświatowymi, instytucjami zewnętrznymi oraz mieszkańcami. Dzięki temu program zyskuje społeczny mandat do działania, a jego realizacja jest bardziej responsywna i zakorzeniona w realnych potrzebach społeczności. Koordynacja pomiędzy partnerami odbywa się w ramach wspólnego systemu zarządzania rewitalizacją, który umożliwia monitorowanie postępów, ocenę skuteczności oraz elastyczne dostosowanie działań do zmieniających się uwarunkowań.

Komplementarność finansowa zakłada różnicowanie źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Gmina Wręczyca Wielka planuje pozyskiwać środki z funduszy europejskich (EFRR, EFS+), programów krajowych i regionalnych, środków własnych oraz zaangażować partnerów społecznych i prywatnych. Niektóre projekty są przygotowywane z myślą o aplikowaniu o granty tematyczne, inne – o współfinansowaniu w formule partnerstwa publiczno-społecznego. Dzięki temu możliwe jest zwiększenie efektywności kosztowej oraz rozszerzenie zakresu realizowanych działań.

Komplementarność czasowa (międzyokresowa) odnosi się do powiązania nowych projektów z wcześniejszymi działaniami realizowanymi w gminie. Część przedsięwzięć ma charakter kontynuacyjny – rozwija już istniejące zasoby, np. modernizuje wcześniej wybudowane obiekty lub rozbudowuje rozpoczęte inicjatywy społeczne. GPR przewiduje również możliwość dodawania kolejnych przedsięwzięć uzupełniających w miarę pojawiania się nowych potrzeb, co czyni program otwartym i elastycznym instrumentem rewitalizacji długofalowej. Dzięki przemyślanej integracji przestrzennej, tematycznej i instytucjonalnej, program jest zdolny do generowania trwałych zmian w zdegradowanych obszarach gminy. Takie podejście wzmacnia skuteczność rewitalizacji, sprzyja aktywizacji społecznej, a także umożliwia lepsze zarządzanie procesem przemian lokalnych.

W celu pełnego zobrazowania wzajemnych powiązań między działaniami rewitalizacyjnymi a celami programu, zastosowano tabelę, która ukazuje zależności między poszczególnymi celami szczegółowymi a projektami. Wskazuje ona także sfery oddziaływania wybranych przedsięwzięć.

Tabela 26 Zestawienie planowanych przedsięwzięć z celami szczegółowymi

Nazwa projektu	Cel	Sfera/y oddziaływania
Adaptacja rewitalizacyjna rynku w Truskolasach	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Społeczna Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa Techniczna Gospodarcza
Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Techniczna
Modernizacja infrastruktury technicznej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Techniczna
Edukacja ekologiczna i zawodowa	Cel 1 Cel 3	Społeczna Środowiskowa Gospodarcza
Integracja mieszkańców przez wspólne działanie	Cel 1 Cel 3	Społeczna Gospodarcza
Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa Techniczna
Poprawa efektywności energetycznej	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa Techniczna
Integracja lokalnych społeczności przez inicjatywy oddolne oraz działania miękkie	Cel 1 Cel 2 Cel 3	Społeczna Gospodarcza
Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Truskolasach	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa Techniczna
Ochrona różnorodności biologicznej na terenie gminy Wręczyca Wielka	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa
Wykorzystanie i powiększenie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa
Budowa PSZOK na terenie gminy Wręczyca Wielka	Cel 2 Cel 3	Przestrzenno- funkcjonalna Środowiskowa Techniczna

Źródło: opracowanie własne

Mechanizmy włączania różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Kluczowy aspektem na każdym etapie tworzenia oraz wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka jest włącznie szerokiego grona interesariuszy procesu rewitalizacji. Uspołecznienie procesu rewitalizacji dotyczyło przede wszystkim: mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli stowarzyszeń oraz innych podmiotów i grup aktywnych. Partycypacja społeczna stanowi proces, w którym przedstawiciele władz przedstawiają obywatelom swoje plany dotyczące np. aktów prawnych, inwestycji lub innych przedsięwzięć,

które będą miały wpływ na życie codzienne i pracę obywateli. Pozwalają na uzyskanie opinii, stanowisk, propozycji, itp. od instytucji i osób, których dotkną w sposób bezpośredni lub pośredni skutki proponowanych przez administrację działań.

Partycypacja ludności lokalnej to przede wszystkim:
- komunikacja pomiędzy interesariuszami a władzami gminy, umożliwiająca obustronne uczestnictwo w procesie rewitalizacji;
- możliwość udziału wszystkich zainteresowanych w panelach dyskusyjnych, spotkaniach, debatach;
- dostępność informacji na temat podejmowanych działań i wprowadzanych zmian przez władze, a także możliwość oceny i wyrażenia opinii przez zainteresowane strony.

Organizacja konsultacji społecznych w sprawie tworzenia Programu umożliwiła czynny udział interesariuszy w pracach nad dokumentem. Poprzez to dążono do kreowania właściwego rozwiązania istniejących na terenie gminy problemów. Współdziałanie wielu jednostek jest bardziej pożądane niż indywidualne działania. W trakcie diagnozowania oraz opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji zastosowano szereg form konsultacji społecznych, które nie ograniczały się jednak tylko do przedstawienia Programu, ale także do wysłuchania opinii na jego temat, modyfikowania i informowania o ostatecznej decyzji. Nie tylko mieszkańcy, ale również przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz inni interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość zapoznania się z treścią diagnozy oraz Programu. Przeprowadzone konsultacje społeczne pozwoliły poznać i zrozumieć potrzeby społeczności lokalnej, zidentyfikować ich potrzeby, a także stworzyć wizję oczekiwanych zmian.

Do udziału w konsultacjach społecznych uprawnieni byli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, podmioty zewnętrzne znajdujące się na tym obszarze, mieszkańcy gminy, podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą lub społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne, jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, organy władzy publicznej, inne podmioty tj. przedsiębiorcy, zrzeszenia przedsiębiorców, stowarzyszenia na rzecz integracji społecznej, organizacje reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji. O konsultacjach społecznych poinformowano zgodnie z art. 6 ust. 2 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

<u>Konsultacje społeczne dotyczące wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji</u>
- Zbieranie uwag w postaci papierowej - podczas trwania konsultacji społecznych, interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość składania uwag co do opracowanych dokumentów. Specjalnie przygotowany formularz został zamieszczony m.in. na stronie internetowej. Osoby, które chciały złożyć uwagi mogły to zrobić na adres e-mailowy bądź też w Urzędzie Gminy w godzinach pracy urzędu. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi.
- Badania sondażowe w formie ankiet - badanie przeprowadzone zostało technikami badawczymi CATI, CAPI oraz CAWI. Respondenci w trakcie badania wskazywali występujące problemy na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. W badaniu łącznie wzięło udział 20 osób. Podczas badania, respondenci poproszeni zostali o wskazanie najważniejszych problemów występujących na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

Ponadto ankietowani wskazali typy działań jakie należy podjąć, aby zniwelować negatywne zjawiska występujące na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Wyniki przeprowadzonych badań stanowiły uzupełnienie wcześniej przeprowadzonej analizy danych zastanych oraz analizy wskaźnikowej oraz umożliwiły opracowanie rozdziału dotyczącego pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji.

- Spotkania informacyjno-konsultacyjnego dot. wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji. Spotkanie połączone było z debatą, odbyło się dnia 8 sierpnia 2025 roku o godz. 12:00 w budynku Urzędu Gminy Wręczyca Wielka. Informacja o spotkaniu zamieszczona została na stronie internetowej gminy. Podczas spotkania uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z kluczowymi pojęciami dotyczącymi procesu rewitalizacji i metodologią wyznaczania obszarów zdegradowanych oraz podjęcia dyskusji na temat wyznaczonych obszarów. Wyniki spotkania zostały wykorzystane m.in. do opracowania pogłębionej diagnozy wskazanego obszaru rewitalizacji.

<u>Konsultacje społeczne dotyczące Projektu Gminnego Programu Rewitalizacji</u>

- Zbieranie uwag w postaci elektronicznej oraz papierowej - podczas trwania konsultacji społecznych, interesariusze procesu rewitalizacji mieli możliwość składania uwag co do opracowanych dokumentów. Specjalnie przygotowany formularz został zamieszczony m.in. na stronie internetowej oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Osoby, które chciały złożyć uwagi mogły to zrobić na adres e-mailowy bądź też w Urzędzie Gminy w godzinach pracy urzędu. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie wpłynęły żadne uwagi.
- Wywiady Pogłębione - przeprowadzone zostały telefonicznie z losowo wybranymi przedsiębiorcami. Podczas wywiadu ankietowani wypowiedzieli się na temat celów oraz wizji Gminnego Programu Rewitalizacji. Osoby biorące udział w badaniu oceniały poszczególne cele główne oraz wizję. Osoby biorące udział w badaniu jakościowym najczęściej zgadzały się z wyznaczonymi celami.
- Badania sondażowe - przeprowadzono w formie ankiet. Ankieta została udostępniona na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy, stronie internetowej oraz w Urzędzie Gminy Wręczyca Wielka. Należy podkreślić, iż cele oraz wizja zostały ocenione pozytywnie.
- Zbieranie uwag ustnych - Interesariusze procesu rewitalizacji mogli składać uwagi ustne w Urzędzie Gminy w dniach i godzinach pracy Urzędu. W trakcie trwania konsultacji społecznych nie złożono żadnych formularzy konsultacyjnych.

Zarówno po zakończeniu konsultacji społecznych procesu diagnozowania oraz procesu opracowywania dokumentu sporządzony został raport podsumowujący ich przebieg. Zebrany podczas wyżej wymienionych form konsultacji społecznych materiał badawczy, został wykorzystany do uzupełnienia wcześniej przygotowanej Diagnozy oraz podczas opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka. Na każdym z etapów tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka zapewniono udział interesariuszy procesu rewitalizacji. Poprzez uczestnictwo zróżnicowanych grup społecznych możliwe było skonfrontowanie różnych punktów widzenia oraz wypracowanie wspólnej wizji. Kluczowym aspektem partycypacji społecznej interesariuszy rewitalizacji na etapie wdrażania oraz monitorowania GPR będzie włączenie szerokiego grona partnerów tj. mieszkańców, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą lub społeczną (w tym organizacji pozarządowych oraz grup nieformalnych), jednostki samorządu terytorialnego, z terenu

objętego rewitalizacją. Istotne będzie wykorzystanie współdecydowania w/w podmiotów w trakcie wdrażania GPR. Co więcej, interesariusze procesu rewitalizacji stale będą informowali o postępach we wdrażaniu programu m.in. na stronie internetowej, zatem zastosowana zostanie kontrola obywatelska. Współdecydowanie interesariuszy w trakcie procesu wdrażania i monitorowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka polegać będzie na rozwijaniu dialogu między partnerami, zgłaszaniu propozycji nowych projektów rewitalizacyjnych, uczestnictwie w przygotowaniu raportów z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, zaangażowaniu przy realizacji projektów i rozległych tematycznie zadań. Istotna będzie także bezpośrednia prezentacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka podczas spotkań z mieszkańcami gminy, przedstawicielami środowisk lokalnych, czy organizacjami pozarządowymi. Wykorzystanie stworzonej już podstrony internetowej na stronie Urzędu Gminy Wręczyca Wielka pozwoli zainteresowanym na łatwy dostęp do podstawowych informacji. Inicjowanie współpracy między sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi ułatwi regularne sporządzanie informacji z przebiegu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.

System wdrażania

Struktura zarządzania GPR

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, prowadzenie, koordynowanie oraz tworzenie warunków do realizacji działań rewitalizacyjnych stanowi zadanie własne gminy. Za skuteczne wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka odpowiedzialne są następujące podmioty:

Tabela 27 Struktura zarządzania GPR

Podmiot	Zadania
Wójt Gminy Wręczyca Wielka Organ Wykonawczy	Akceptowanie i zatwierdzanie dokumentu GPR oraz sprawozdań i raportów, ocena aktualności oraz stopnia realizacji GPR, koordynacja działań rewitalizacyjnych.
Rada Gminy Organ stanowiący i kontrolny	Uchwalanie oraz aktualizowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, zapewnienie środków finansowych w budżecie.
Urząd Gminy Wręczyca Wielka	Opiniowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych i dokumentu GPR, wyrażanie opinii nt. postępów realizacji, oceny aktualności oraz doradztwo w zakresie wdrażania programu.
Jednostki organizacyjne	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach swojej działalności (np. GOPS, GOK, jednostki Oświatowe, kultury), współpraca z mieszkańcami i partnerami społecznymi.
Zespoły zadaniowe odpowiedzialne za pozyskanie zewnętrznego finansowania, realizacji projektów	Przygotowanie i wdrażanie projektów rewitalizacyjnych, opracowanie dokumentacji, nadzór nad realizacją inwestycji, kontrola techniczna i finansowa.
Interesariusze lokalni / podmioty zewnętrzne	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych we współpracy z gminą lub samodzielnie, zgodnie z założeniami GPR

Źródło: opracowanie własne

Koszty zarządzania

Nie przewiduje się konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów zarządzania w związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka w perspektywie do roku 2030. Proces wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji programu będzie realizowany przez pracowników Urzędu Gminy w ramach obowiązków służbowych, dlatego nie planuje się wyodrębnienia osobnych środków na obsługę organizacyjną programu.

Tabela 28 Harmonogram procesu rewitalizacji

Etap prac nad GPR	Szacowane ramy czasowe
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka do roku 2030	2025 r.
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	2025 r. – 2030 r.
Monitoring	2025 r. – 2030 r. w miarę postępu nad realizacją prac
Ewaluacja	2025 r. – 2030 r. w miarę postępu nad realizacją prac oraz co najmniej raz na trzy lata
Komunikacja społeczna GPR	2025 r. – 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

Tabela 29 Harmonogram realizacji przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających

Nazwa projektu	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Adaptacja rewitalizacyjna rynku w Truskolasach						
Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej						
Modernizacja infrastruktury technicznej wraz z modernizacją i budową struktury towarzyszącej						
Edukacja ekologiczna i zawodowa						
Integracja mieszkańców przez wspólne działanie						
Budowa odnawialnych źródeł energii na obiektach użyteczności publicznej						
Poprawa efektywności energetycznej						
Integracja lokalnych społeczności przez inicjatywy oddolne oraz działania miękkie						
Rozbudowa Oczyszczalni Ścieków w Truskolasach						
Ochrona różnorodności biologicznej na terenie gminy Wręczyca Wielka						
Wykorzystanie i powiększenie istniejących systemów naturalnego odprowadzania wód deszczowych na terenie Gminy Wręczyca Wielka						
Budowa PSZOK na terenie gminy Wręczyca Wielka						

Źródło: opracowanie własne

System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

Zaprojektowany system zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka zapewni jego konstruktywne wykorzystanie i systematyczną realizację zapisanych w nim przedsięwzięć. Za wdrażanie oraz ocenę skuteczności realizacji działań ujętych w niniejszym dokumencie odpowiadać będzie przede wszystkim Wójt Gminy we współpracy ze strukturami Urzędu Gminy. Monitoring Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka będzie odbywał się co 2 lata. W prawidłowy sposób funkcjonujący monitoring oraz ewaluacja działań umożliwiają dobre zarządzanie projektem. Podstawowym celem monitoringu jest weryfikacja skuteczności działań ujętych w dokumencie. Stały monitoring pozwala także na korygowanie działań, a co za tym idzie podniesienie efektywności polityk publicznych. Opracowanie umożliwia skuteczną i efektywną realizację, jak również pozwala na szybką reakcję w przypadku pojawienia się jakichkolwiek komplikacji. Omówienie prawidłowo funkcjonującego monitoringu i oceny działań stanowi integralną część codziennego zarządzania projektem. Zapewnia również należyty przebieg procesu realizacji projektu. Monitoring realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników pozwalających na ocenę rzeczowego i finansowego stopnia zrealizowania projektów wskazanych w dokumencie oraz identyfikację odstępstw i nieprawidłowości w realizacji Programu. Celem monitoringu jest powtarzalność procesu pozyskiwania danych, która umożliwia porównanie wyników z różnych okresów analiz. Zgodnie z obowiązującymi zapisami Wytycznych jedną z cech Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka jest komplementarność problemowa. Jej lepsze efekty ma zapewnić pogłębiona i usystematyzowania analiza zjawisk kryzysu na obszarze województwa przygotowana przez samorząd województwa. Powinna ona zawierać w szczególności takie elementy jak: sytuacja społeczna, sytuacja gospodarcza i przestrzenna oraz obserwacja zjawisk i trendów demograficznych. Monitoring koordynowany będzie przez osoby powołane przez Wójta Gminy. Ponadto w proces monitorowania programu zostaną zaangażowani interesariusze z obszaru poddanego rewitalizacji. Komponentami integralnymi systemu monitorowania będą oceny mieszkańców jak również innych interesariuszy rewitalizacji, m.in. w zakresie wizerunku obszaru zdegradowanego, partycypacji społecznej lokalnej, komplementarności oraz integralności projektów. Proces monitorowania polegać będzie na sporządzaniu raportów okresowych, które będą przygotowywane również na bazie raportów sporządzonych przez instytucje/osoby uczestniczące w procesie rewitalizacji, po zakończeniu realizacji poszczególnych zadań oraz wskaźników monitorujących efektywność Programu. Raporty okresowe stanowić będą podstawę raportów ewaluacyjnych weryfikujących efektywność realizacji. Proces monitoringu przebiega w następujący sposób:

- Monitorowanie w całym okresie realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka, czy wskazane cele są osiągane poprzez realizację poszczególnych projektów objętych Programem oraz, czy cele realizowane w ramach programu są nadal aktualne i zgodne ze stanem faktycznym,

- Kontrolowanie etapów systemu wdrażania GPR,

- Adekwatny dobór wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych projektów przygotowywanych przez jednostki odpowiedzialne za realizację projektów na realizację zadań objętych GPR. Wskaźniki powinny być kompatybilne z wytycznymi funduszy strukturalnych, jeżeli będą współfinansowały dany projekt. Muszą być również zgodne

z wybranymi wskaźnikami niniejszego opracowania, które będą podstawą pomiaru efektywności całego Programu.

Biorąc pod uwagę czas obowiązywania dokumentu, może wystąpić konieczność aktualizacji Programu. Z uwagi na to Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka będzie posiadać formę otwartą. W przypadku zmian wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów w gminie, zmian w otoczeniu oraz potrzeby utworzenia nowych projektów nastąpi aktualizacja GPR. Zmiany sytuacji społeczno- gospodarczej gminy, potrzeby mieszkańców obszarów zdegradowanych, możliwości budżetu miasta oraz dostępność środków zewnętrznych będą determinować nowych odbiorców i zakres nowych projektów. Informacje dotyczące stanu realizacji GPR oraz ewentualne zamierzenia aktualizacji dokumentu będą publicznie udostępniane. W przypadku ewentualnej aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka zostanie ona poprzedzona konsultacjami społecznymi w zakresie identyfikacji nowych problemów i potrzeb rewitalizacyjnych. Efektywne przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych w Gminie Wręczyca Wielka będzie polegało na monitorowaniu wydatków oraz efektów rzeczowych przedsięwzięć. Monitorowanie powinno obejmować następujące etapy: zbieranie, raportowanie i interpretowanie danych, opisując postęp i efekty realizowanego dokumentu. Monitoring rzeczowy będzie polegał na pozyskiwaniu informacji o postępach w realizacji zaplanowanych działań, przedstawi efekty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a także zapewni zgodność z założeniami Programu. Monitoring finansowy umożliwi kontrolę nad finansowymi aspektami inwestycji, będzie podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Ponadto monitoring finansowy będzie oferował pomoc interesariuszom rewitalizacji w uzyskaniu informacji dotyczących możliwych do pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji. Stopień wdrażania oraz postępy w realizacji konkretnych projektów powinny być monitorowane za pomocą karty monitoringowej projektu. Przedstawiony poniżej wzór karty oceny projektów powinien zostać wypełniony przez poszczególne podmioty wykonawcze po zakończeniu realizacji projektu. Dzięki takim kartom możliwe będzie monitorowanie rezultatu z perspektywy pojedynczej inwestycji, co umożliwi opisanie i porównanie efektów w sposób przejrzysty i jednoznaczny. Posiadając karty monitoringu projektów już zrealizowanych inwestycji, będzie możliwa ocena ich skuteczności. Ponadto będzie możliwe oszacowanie zagrożeń oraz szans inwestycji o podobnym charakterze. Wszystko to w następnych latach procesu rewitalizacji będzie stanowić doskonały punkt odniesienia do przeprowadzenia monitoringu. Dodatkowo, zaleca się organizację spotkań z mieszkańcami, na których możliwe będzie przeprowadzenie otwartej debaty na temat przebiegu prowadzonych przedsięwzięć. Pozwoli to na bezpośrednie włączenie lokalnej społeczności w proces monitoringu GPR. Ważnym elementem raportu monitoringowego będzie zestawienie mierników realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka, które pozwolą na określenie efektów rzeczowych realizacji projektów. Tabela przedstawia te mierniki. Ujęte mierniki należy dostosować do możliwości oraz potrzeb, które można rozszerzyć o dodatkowe bardziej szczegółowe (np.: z GOPS, PUP, Policja, etc.).

Tabela 30 Wskaźniki realizacji GPR

Wskaźniki odpowiedzialne za realizację GPR				
Cel GPR	Miernik	Źródło danych	Rok bazowy	Rok docelowy
1,2	Liczba osób bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	PUP	11	↓
1,2	Liczba budynków o wartościach kulturowych	Urząd Gminy	8	↑
1,2	Liczba osób w trudnej sytuacji życiowej korzystających świadczeń z pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 mieszkańców ze względu na ubóstwo	GOPS	11,4	↓
1,2,3	Saldo migracji	GUS	-5	↓
2,3	Udział procentowy budynków generujących tzw. niskie emisje	Urząd Gminy, CEEB	0,84	↓

Źródło: opracowanie własne

Etapy procesu monitoringu:

1. Monitorowanie w całym okresie realizacji GPR, czy wskazane cele są osiągane poprzez realizację poszczególnych projektów objętych Programem oraz czy cele realizowane w ramach Programu są nadal aktualne i zgodne ze stanem faktycznym.

2. Kontrolowanie etapów systemu wdrażania GPR.

3. Adekwatny dobór wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych projektów przygotowanych przez jednostki odpowiedzialne za realizację projektów na realizację zadań objętych GPR. Wskaźniki powinny być kompatybilne z wytycznymi funduszy strukturalnych, jeżeli będą współfinansowały dany projekt. Muszą być również zgodne z wybranymi wskaźnikami niniejszego opracowania, które będą podstawą pomiaru efektywności całego Programu.

4. Zaprojektowanie formy sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów, które będą składane w standardowej formie przez beneficjentów końcowych.

Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka pozwala oszacować oddziaływanie programu, jak i pomocy publicznej, w tym pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w odniesieniu do założonych celów programu. Wyniki oceny powinny zostać wykorzystane w celu jak najlepszego dopasowania realizowanych przedsięwzięć do rzeczywistych potrzeb oraz najbardziej efektywnego wydatkowania środków. Warunkiem dobrej oceny jest dostępność danych i terminowe raportowanie przez wszystkie podmioty zaangażowane w system wdrażania programu.

Tabela 31 Wzór karty monitorującej GPR

Nazwa przedsięwzięcia: …		
Realizator:		
Wskaźniki:		
Ramy czasowe realizacji przedsięwzięcia:		
Nakłady finansowe:	*Środki własne:*	*Środki zewnętrzne:*

Źródło: opracowanie własne

Niezbędne zmiany w uchwałach

Niezbędne zmiany w uchwałach dotyczących mieszkalnictwa

Mieszkalnictwo, jako istotny element ładu przestrzennego i warunków życia mieszkańców, odgrywa ważną rolę w procesach rewitalizacji. Prawidłowe zarządzanie mieszkaniowym zasobem gminy, jak również działania na rzecz dostępności lokali socjalnych i komunalnych, mogą mieć wpływ na skuteczność działań podejmowanych na obszarach zdegradowanych. W związku z tym istotne jest, aby Gminny Program Rewitalizacji był zgodny z obowiązującymi uchwałami i regulacjami dotyczącymi polityki mieszkaniowej gminy.

Po analizie obowiązujących dokumentów i uchwał stwierdzono, że niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka nie wymaga wprowadzania zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 172 z późn. zm.). W przypadku pojawienia się nowych potrzeb w toku realizacji programu – np. w zakresie zapewnienia lokali dla osób objętych działaniami społecznymi lub dotkniętych ubóstwem mieszkaniowym – możliwe będzie dokonanie stosownych zmian w dokumentach lokalnych zgodnie z procedurą przewidzianą w przepisach prawa. Tym samym na etapie opracowania GPR nie stwierdza się konieczności aktualizacji obowiązujących uchwał w zakresie mieszkalnictwa. Sytuacja ta będzie jednak monitorowana w trakcie realizacji programu, a ewentualne zmiany zostaną wprowadzone w sposób skoordynowany z działaniami rewitalizacyjnymi i z poszanowaniem zasady trwałości celów społecznych.

Niezbędne zmiany w uchwałach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka w obszarze planowania i zagospodarowania przestrzennego opiera się na spójnym powiązaniu celów rewitalizacji z dokumentami planistycznymi gminy, w szczególności ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Na moment opracowania GPR większość obszarów rewitalizacji objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które w wielu przypadkach dopuszczają funkcje zgodne z zamierzeniami rewitalizacyjnymi w tym lokalizację usług publicznych i społecznych, modernizację infrastruktury oraz zagospodarowanie przestrzeni wspólnych. W związku z tym nie ma potrzeby opracowywania nowych planów miejscowych wyłącznie na potrzeby GPR.

Wskazanie co do zasadności i konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na obszarze rewitalizacji

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278), Rada Gminy może ustanowić na czas określony – nie dłuższy niż 10 lat – Specjalną Strefę Rewitalizacji (SSR) na obszarze rewitalizacji lub jego części. Ustanowienie takiej strefy umożliwia zastosowanie szczególnych instrumentów wspierających proces rewitalizacji, w tym m.in. ułatwień w zakresie gospodarowania nieruchomościami, przyznawania dotacji na remonty, a także preferencji w postępowaniach administracyjnych i inwestycyjnych.

Celem ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji jest wzmocnienie oddziaływania Gminnego Programu Rewitalizacji, przede wszystkim w zakresie aktywizacji właścicieli nieruchomości prywatnych, zwiększenia inwestycji w substancję mieszkaniową oraz ułatwienia koordynacji działań rewitalizacyjnych w sferze przestrzennej i technicznej.

W przypadku Gminy Wręczyca Wielka, po przeanalizowaniu uwarunkowań prawnych, społeczno-gospodarczych oraz planowanych działań rewitalizacyjnych, zdecydowano, że niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Gminy Wręczyca Wielka nie przewiduje ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Decyzja ta wynika z kilku przesłanek:

- brak jednoznacznej potrzeby stosowania szczególnych rozwiązań prawnoorganizacyjnych wynikających z ustawy o rewitalizacji;
- ograniczony udział prywatnych właścicieli nieruchomości w kluczowych obszarach interwencji – dominują działania realizowane przez gminę lub podmioty publiczne;
- stosunkowo niewielki poziom degradacji zabudowy mieszkaniowej wymagającej systemowego wsparcia w formie dotacji remontowych;
- brak przeszkód administracyjnych lub organizacyjnych, które uzasadniałyby stosowanie instrumentów SSR jako warunku powodzenia rewitalizacji.

Jednocześnie należy podkreślić, że ustanowienie Specjalnej Strefy Rewitalizacji pozostaje narzędziem fakultatywnym i może zostać rozważone w przyszłości, jeżeli w toku wdrażania GPR ujawnią się nowe potrzeby lub bariery, które wymagać będą zastosowania szczególnych mechanizmów wsparcia. Dotyczyć to może zwłaszcza sytuacji, w której rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego, konieczność wsparcia właścicieli prywatnych nieruchomości lub potrzeba intensyfikacji działań inwestycyjnych w wybranych częściach obszaru rewitalizacji będą tego wymagały. W związku z powyższym, na obecnym etapie realizacji polityki rewitalizacji w Gminie Wręczyca Wielka nie planuje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Załącznik: Mapa

